

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

А. БУДНІК, М. АРГІРОВА

Іноземна мова
(Українська мова як іноземна)

Методичні рекомендації для самостійної роботи для здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня II року навчання
спеціальності 222 «Медицина»

Одеса – 2021

Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
протокол № 2 від 18 жовтня 2021 року)

Рецензенти:

Кон О. О. – кандидат філологічних наук, доцент, декан історико-філологічного факультету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Мусій В. Б. – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри загального та слов'янського літературознавства Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Буднік А., Аргірова М.

Методичні рекомендації для самостійної роботи для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня II року навчання спеціальності 222 «Медицина». Одеса, 2021. 82 с.

Методичні розробки призначено для інокомунікантів, які навчаються за спеціальністю 222 «Медицина». Складаються із завдань комунікативного характеру, практичних завдань для систематизації набутих знань, відпрацювання теоретичного матеріалу для самостійної роботи.

© Буднік А., Аргірова М., 2021

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2021

Від авторів

Методичні рекомендації з дисципліни «Іноземна мова (Українська мова як іноземна)» для здобувачів вищої освіти за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 222 «Медицина» 2-го року навчання укладено відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Іноземна мова (Українська мова як іноземна)». За основу було взято мовленнєві та комунікативні завдання й таблиці із посібників І. Вальченко, Я. Прилуцької, А. Силки, Р. Жангазинової, С. Кусяк.

Завдання скеровано на формування у студентів комунікативної й мовленнєвої компетенції, що необхідно для рішення професійних завдань у країні навчання, забезпечення їхніх комунікативних потреб у різних сферах спілкування: науковій (для отримання конкурентоспроможної підготовки за обраним фахом), суспільно-політичній і соціально-культурній (для належної адаптації та повноцінного орієнтування в новому соціально-культурному середовищі, особистісного культурного зростання), побутовій (для задоволення потреб повсякденного життя), а також для виховання гармонійної особистості, що здатна до міжкультурного діалогу.

Змістовий модуль 9. Мрії та плани

Тема 3. *Ким бути? Моя майбутня професія.*

План.

Особові займенники в знахідному відмінку.

Заміна іменників особовими займенниками в знахідному відмінку.

Питання як ... *звуть?*

Мета: вчити розрізняти іменники істоти та неістоти в знахідному відмінку однини, замінювати іменники та особові займенники в знахідному відмінку.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: закінчення іменників істоти і неістот чоловічого і жіночого роду в знахідному відмінку; правила заміни іменників особовими займенниками в знахідному відмінку.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: вживати іменники і особові займенники в знахідному відмінку; використовувати їх в діалогах і монологіях.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазинова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина І. Фонетика: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 24 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Завдання 1. *Замість крапок напишіть займенники у правильній формі.*

1. Я маю подругу. Я часто запрошую ... в гості. 2. – Де Оксана? – Я бачив ... у бібліотеці. 3. Мої родичі живуть у Львові. Я недавно побував ... . 4. Що ти робитимеш ввечері? Я запрошу ... у театр. 5. – Ти знаєш, де моя нова футболка? – Я бачила ... у комоді. 6. – Яке смачне какао! – Так, дуже смачне, я купую ... в кав'ярні. 7. – Хто ця студентка? – Я знаю ... . 8. Ви розмовляєте занадто повільно, я не розумію ... . 9. Це наші друзі. Ми любляємо ... . 10. Коли я був дитиною, моя бабуся часто годувала ... . 11. Це наша нова викладачка. Я не знаю, як ... ім'я. 12. Тут надто гамірно, я не чую навіть ... .

Завдання 2. *Поставте слова в потрібній формі.*

1. Я знаю (ти). 2. Чи ти знаєш (я)? 3. Він знає (вона). 4. Вона знає(він). 5. Ми знаємо (ви). 6. Ви знаєте (вони). 7. Вони знають (ми). 8. Я знаю (він). 9. Я знаю (він). 10. Я знаю (вона). 11. Ти знаєш (він). 12. Він знає (ми). 13. Вона знає (ви). 14. Ми знаємо (вони). 16. Вони знають (він).

Завдання 3. *Дайте відповідь на питання, використовуючи слова в дужках.*

1. Який фільм ви дивились? (новий французький) 2. Яку п'єсу ви дивились? (довга) 3. Яку музику ви любите? (молодіжна й класична) 4. Яку вправу ви виконуєте (складна велика) 5. Які слова ви шукаєте у словнику? (незрозумілі) 6. Яку подругу ви запрошуєте в кіно? (ця гарна) 7. Яких студентів ви знаєте? (ці хороші) 8. Яку викладачку ви вітаєте? (наш новий) 9. Який номер ви знаєте? (твоя нова) 10. Яку пісню ви чули? (ця красиву) 11. Якого поета ви бачите? (відомий) 12. Які журнали ви купуєте? (вчорашні, цікаві, дешеві) 13. Які книги ви любите читати? (цікаві) 14. Які шоу ви дивитесь? (спортивні або музичні) 15. Якого брата він недавно бачив? (молодший).

Завдання 4. *Прочитайте і порівняйте. Складіть і запишіть свої речення з цими дієсловами.*

<i>Любити (що? кого?)</i>	<i>Кохати (кого?)</i>
Я люблю картоплю, какао, молоко. Я люблю спорт, театр.	— — —
Я люблю свою рідну країну.	— — —
Я люблю дівчину, хлопця.	— — —
Я люблю тебе (вас, його, її).	Я кохаю тебе (вас, його, її).

Завдання 5. *Прочитайте діалог. Знайдіть іменники в місцевому та знахідному відмінках.*

Знайомство

- Привіт!
- Привіт!
- Як тебе звать?
- Мене звать Марія Хосе. Моє прізвище – Марія, ім'я – Хосе.
- З якої країни ти приїхала?
- Я приїхала з Еквадору.
- Де ви зараз навчаєтесь?
- Я навчаюсь у місті Одесі в педагогічному університеті на медичному факультеті.
- Ваша сім'я живе у Еквадорі?
- Так, моя сім'я живе у Еквадорі.
- Ваша родина велика?
- Ні, наша родина маленька: мати, батько, бабуся і я.
- Я також студент. Я приїхав з Нігерії.
- Будемо дружити?
- Залюбки.
- Скажіть, будь ласка, де ти живеш?
- Я живу в гуртожитку.
- На якому поверсі?
- Я живу на 3-му поверсі.
- А який номер кімнати?
- Кімната №98
- Ти живеш сам чи з іншими студентами?
- Я живу в кімнаті з одногрупником. Він також студент.

Завдання 6. Поставте займенники в потрібній формі.

1. На заняття з іноземної мови студенти принесли (свої) книжки, зошити та ноутбуки. 2. Діти повинні добре розуміти (свої) рідних. 3. Викладачка уважно перевіряє (їхні) роботи. 4. Під час прогулянки містом студенти зустріли (їхні) друзів. 5. Викладачі уважно перевіряють (наші) домашні завдання. 6. Учора в бібліотеці я бачив (наші) одногрупників. 7. Ми добре знаємо (ці) людей. 8. Студенти щодня повторюють (ці) нові слова.

Завдання 7. Закінчіть речення, замість крапок вживайте займенники.

1. Моя подруга живе в Одесі. Я часто думаю ... . 2. Ваш молодший брат вчиться у Харкові? Ви згадуєте ... ? 3. Скоро вихідні. На занятті ми говорили ... . 4. Сьогодні ви не були на занятті. Викладач питав ... . 5. Вчора ми дивились відеолекцію, а потім говорили ... . 6. Я знаю, що мої рідні завжди думають ... . 7. Петро – егоїст, він думає тільки ...

Завдання 8. Розкажіть студентам вашої групи про вашу сім'ю: опишіть своїх рідних, скажіть на кого ви схожі, опишіть традиції вашої сім'ї.

Завдання 9. *Запитайте однокласників про їхню сім'ю: нехай опишуть своїх рідних, скажуть на кого вони схожі, опишуть традиції їхньої сім'ї*

Тема 4. Яким я уявляю своє майбутнє.

План.

Прикметники і присвійні займенники в знахідному відмінку однини та множини.

Прикметники в знахідному відмінку множини з неістотами та істотами.

Складання текстів з вживанням іменників, прикметників і присвійних займенників в знахідному відмінку однини та множини.

Мета: вчити утворювати і використовувати в мовленні прикметники і присвійні займенники в знахідному відмінку однини і множини.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: особливості вживання і граматичні форми прикметників і присвійних займенників однини і множини у знахідному відмінку.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: використовувати прикметники і присвійні займенники в знахідному відмінку множини; складати діалоги і монологи з використанням прикметників і присвійних займенників у знахідному відмінку.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Завдання 1. *Поставте слова у дужках в потрібний відмінок.*

В Україні багато (красиві жінки). У Києві мало (теплі дні). У Львові багато (старі автобуси), (нові машини). На Хрещатику багато (старовинні будівлі). У моєї бабусі багато (старі, але красиві сукні). У мого дідуся багато (елегантна ні капелюхи). У мого брата багато (цікаві фільми). Мама подарувала дочки багато (різні книги). У магазині не було (українські газети). У мене немає (знайомі студенти) в цьому університеті.

Завдання 2. *Поставте слова в дужках у потрібну форму.*

Мати почула плач (дитина). Школяр йде в кіно після (уроки). В аудиторії було мало (студенти), але багато (викладачі). У місті було багато (цікаві музеї).

У театрі було багато (талановиті актори). У магазині немає (чорний хліб). У Єгипті відпочивало багато (люди). Мало (люди) відпочивало в Зімбабве. У мене немає (сестра), а у тебе немає (брат). У сироти немає (батько) і (мати). У Я не маю (футбольний м'яч), я не люблю футбол. Студенти прийшли з (художній музей) з (екскурсія). Школярі йдуть з (школа) з (уроки). Студентка прийшла з (публічна бібліотека). Ми приїхали з (велика красива країна). Вони приїхали з (маленький місто). Це фотографія (популярний український співак). Це портрет (відомий український класик). Квартира коштує (ці гроші). Не бачу (сенс) сперечатися.

Присвійні займенники в знахідному відмінку однини та множини

Завдання 3. Прочитайте мікродіалоги. Займенники *мій, твій, наш, ваш, її, його, їхній або свій* ставте у правильну форму.

1)

- Людмило, я дуже турбуюсь про ... сина.
- Я теж турбуюсь про нього.

2)

- Познайомтесь, це ... подруга Марія.
- А ми вже знаємо ...

подругу.

3)

- Олено, дай мені, будь ласка, ... книгу.
- Вибач, але я забув сьогодні ... книгу.

4)

- Студенти, кого ви тут чекаєте?
- Ми чекаємо ... викладача.

5)

- Чому ти не пишеш?
- Я забув ... олівець вдома.
- Візьми ... олівець й пиши.

6)

- Хуан, де ти любиш відпочивати?
- Я люблю відпочивати у кафе або у ... квартирі.

7)

- Марія – хороша дочка, вона дуже поважає ... рідних.
- Усі люди поважають ...

рідних.

8)

- Тетяна, кого ти запрошуєш у гості?
- Я запрошую тебе і ... подругу.

Завдання 4. Напишіть слова в дужках пишуть у правильній формі.

У повідомленні друг пише про ... (його/своя подруга). На занятті ми розмовляли про ... (наші/свої канікули). Він любить розмовляти про ... (кіно). На занятті ми читали статтю про ... (цей відомий поет). Зараз студенти

думають про ... (домашнє завдання). Вчора ми довго говорили про ... (наша/своя майбутня поїздка). Батько пише про ... (наші рідні). Ми запитували викладача про ... (наш/свій хворий друг). Я обожую читати про ... (баскетбольні гравці). Ми дуже турбуємося про ... (його стан). Він запитував викладача про ... (майбутні заняття). Вони пишуть текст про ... (їхня/своя рідна країна і їхнє/своє рідне місто).

Змістовий модуль 10. Свята і традиції в Україні

Тема 5. Основні календарно-обрядові свята в Україні.

План.

Знахідний відмінок з дієсловами руху. Відмінювання дієслів *йти, ходити, їхати, їздити*.

Дієслова *йти, ходити, їхати, їздити* в минулому і майбутньому часі.

Питання *куди?* Зіставлення місцевого і знахідного відмінків із значенням місця.

Питання *куди? І де?* Складання діалогів і текстів з вживанням знахідного відмінка з дієсловами руху.

Знахідний відмінок із значенням часу. Питання *коли? як довго? за скільки часу? і на скільки часу?*

Мета: вчити відмінювати дієслова *йти – ходити, їхати – їздити* в знахідному відмінку минулого і майбутнього часу, вживати іменники в знахідному відмінку з дієсловами руху; розвивати навички зіставлення прийменникового і знахідного відмінків із значенням місця. Питання *куди? І де?*

Здобувачі вищої освіти повинні знати: відмінювання дієслів руху та вживання дієслів *класти – покласти; ставити – поставити; вішати – повісити* з іменниками в знахідному відмінку.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: складати речення, діалоги, тексти з вживанням знахідного відмінка з дієсловами руху.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

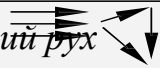
Дієслова руху без префіксів. Відмінювання дієслів *йти, ходити, їхати, їздити*.

Максим **іде** пішки до гуртожитку.

Максим завжди **ходить** пішки до гуртожитку.

♦ Запам'ятайте безпрефіксні дієслова з ознакою руху

<i>1 група</i> односпрямований рух 	<i>2 група</i> різноспрямований рух
іти, /йти	ходити
їхати	їздити
бігти	бігати
нести	носити
везти	возити
вести	водити

Завдання 1. Заповніть пропуски у таблиці.

А)

<i>it</i> <i>to go</i>	<i>Ходити</i> <i>to walk</i>	<i>їхати</i> <i>to drive</i>	<i>їздити</i> <i>to drive</i>	<i>бігти</i> <i>to run</i>	<i>бігати</i> <i>to run</i>
Теперішній час					
я їду	Ходжу	їду	їжджу	біжу	бігаю
ти ...	Ходиш	...	їздиш	біжиш	бігаєш
він ...	...	...	...	...	...
ми ...	...	...	...	...	...
ви ...	...	...	...	...	...
вони ...	...	...	...	біжать	...
Минулий час					
їшов/їшов	Ходив	їхав	їздив	біг	бігав
їшла/їшла	...	...	...	бігла	...
їшло/їшло	...	...	...	...	...
їшли/їшли	...	...	...	...	...

Б)

<i>нести</i> <i>to carry</i>	<i>носити</i> <i>to carry</i>	<i>везти</i> <i>to drive</i>	<i>возити</i> <i>to drive</i>	<i>вести</i> <i>to hold</i>	<i>водити</i> <i>to hold</i>
Теперішній час					
я несучу	Носю	везу	вожу	веду	воджу
ти несеш	Носиш	везеш	водиш	ведеш	водиш
він ...	Носить	...	ВОЗИТЬ	...	ВОДИТЬ
ми ...	...	...	...	...	...
ви ...	...	...	...	...	...
вони ...	...	...	...	...	...
Минулий час					
Ніс	Носив	віз	ВОЗИВ	вів	ВОДИВ
Несла	...	везла	...	вела	...
Несло	...	...	...	...	...
Несли	...	...	...	...	...

□ **Зверніть увагу** на вживання дієслів руху без префіксів

А)

<i>1 група</i>	<i>2 група</i>	
<i>Теперішній час</i>		
<i>Один раз, зараз</i> →	<i>Багато разів,</i> ⇒⇒⇒	<i>У різних напрямк</i> ↗↘
Зараз він <i>іде</i> до бібліотеки. Завтра ми <i>йдемо</i> до театру.	Він часто <i>ходить</i> до бібліотеки. По суботах <i>ми ходимо</i> .	Ми довго <i>ходимо</i> по книгарні, вибираємо нові книжки.
Том <i>іде</i> швидко.	Том завжди <i>їздить</i> швидко.	Том <i>їздить</i> у різні країни
Діти <i>біжать</i> до їдальні.	Том щодня <i>бігає</i> на стадіоні.	Спортстмен <i>бігає</i>
Викладач <i>іде</i> і <i>несе</i> підручник.	Викладач завжди <i>носить</i> на	Дитина плаче, і мати <i>носить</i> її на руках.

Мати <i>везе</i> дочку до лікарні.	Мати <i>возить</i> дочку до школи щодня.	Мати часто <i>возить</i> дочку по музеях.
Батько <i>веде</i> дочку до школи.	Вона <i>водить</i> дочку до школи щодня.	Батько <i>водить</i> дочку по парку.

Завдання 2. Прочитайте текст, знайдіть і підкресліть у ньому дієслова руху, визначте їхні групи. Поясніть вживання дієслів руху.

Я живу на окраїні міста. Наша вулиця дуже людна. З ранку до вечора по ній їздять машини, автобуси та трамваї. Кожен день вони возять жителів на роботу, школу, університет. Неподалік від мого дому розташована лікарня, тому кожного ранку я бачу, як туди йдуть лікарі та персонал. Також біля мого будинку є школа. Старшокласники йдуть самі і несуть свої речі, а молодших школярів ведуть до школи батьки або родичі. Багато школярів після школи ходять на гральні майданчики. Мій старший брат сьогодні разом із однокласниками іде грати у футбол. Вони ходять грати у футбол щопонеділка. А моя сестра любить ходити до спорт залу. Вона ходить туди щонеділі і водить із собою мою старшу сестру. Я також займаюся спортом. Кожного ранку я бігаю на стадіоні.

♦ **Запам'ятайте** слова, з якими вживаються дієслова 2 групи: *завжди, часто, зазвичай, іноді, рідко, багато разів, щодня, щонеділі, щомісяця, щороку* тощо.

Б)

1 група	2 група	
Минулий час		
Один раз →	Багато разів, у різних ⇒ ⇄	= був (тепер не там) → ←
Він ішов до зупинки 7 хвилин.	Раніше він часто ходив на стадіон. Ми довго ходили по книгарні, вибирали	Вчора він ходив на футбольний матч.
Том їхав на метро 3 зупинки.	Олівер раніше їздив на іншому автобусі. Раніше цією вулицею їздили трамваї.	Олівер їздив у неділю до подруги.

Завдання 3. Замість крапок поставте потрібне дієслово руху.

1. Зараз наша група ... на виставі. Ми часто ходимо ... на вистави. Але минулого тижня ми не ... на виставу через те, що відмінили. 2. Сідні ... до університету. Вона щодня ... до університету. Цього разу вона ... до університету тиждень тому, що захворіла. 3. Кумар ... до опери на виставу. Він рідко ... до опери, бо не має вільного часу. Він не пам'ятає, коли останнього разу ... до опери. 4. Мій товариш ... до магазину. Він зазвичай ... до магазину купувати продукти в неділю. А минулого тижня він ... до магазину у суботу. 5. Марія в новій спідниці ... на вистави. Вона іноді ... на вистави з друзями. А минулої п'ятниці вона ... на виставу з Олегом. 6. Кумар ... на базар. Він завжди ... на базар, коли треба купити овочі та фрукти. 7. Я ... на концерт гурту «Бумбокс». Я багато разів ... на концерти цього гурту, бо мені подобається їх музика. 8. Марія ... до Одеси. Вона часто ... до Одеси, бо там живе її старша сестра. Цього місяця Марія ще не ... до сестри в Одесу. 9. Куди ти так ... ? 10. Я дивлюсь у вікно і бачу людей, які ... на спортивному майданчику. 11. Зазвичай діти ... на канікулах до бабусі та дідуся у село. Минулих канікул вони не ... до неї. Але наступних канікул вони обов'язково ... до них.

Завдання 4. Поставте дієслово *ходити* у минулому часі.

1. Увечері Петро ... на виставу. 2. Минулого місяця школярі ... в зоопарк. 3. Недавно діти ... в парк. 4. Сьогодні вранці студент ... в

інститут. 5. Минулого тижня Олівер ... до товаришів. 6. Марія вже давно ... у спортзал. 7. Минулого тижня мій друг ... на оперу.

Завдання 5. *Поставте дієслово **їздити** у минулому часі.*

1. У листопаді Петро ... до бабусі. 2. Минулого тижня школярі ... у Київ. 3. Нещодавно наші друзі ... на море. 4. Вчора студент ... в інститут. 5. Минулого тижня Марія ... до бібліотеки. 6. Вранці Петро ... у банк.

Тема 6. Державні свята. Іменники в давальному відмінку однини та множини.

План.

Давальний відмінок для вираження особи або предмету, для яких відбувається дія.

Іменники в давальному відмінку однини та множини.

Складання діалогів і текстів з вживанням іменників в давальному відмінку однини та множини.

Мета: вчити утворювати іменники жіночого і чоловічого роду в давальному відмінку; складати діалоги та тексти з вживанням іменників, особових займенників, прикметників, присвійних займенників в давальному відмінку, однині.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: закінчення іменників, прикметників і присвійних займенників в давальному відмінку.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: використовувати іменники, прикметники та особисті займенники в давальному відмінку, однині.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Іменники в давальному відмінку однини та множини

Завдання 1. *Знайдіть зайві слова.*

Неділя, понеділок, вівторок, сіл, середа, четвер – це дні тижня.

Грудень, січень, лютий, квітень – це зимові місяці.

Березень, січень, квітень, травень – це весняні місяці.

Поліклініка, клініка, лікарня, театр, шпиталь, диспансер – це лікувальні заклади.

Синій, жовтий, спинний, помаранчевий, коричневий, фіолетовий – це кольорі .

Ліворуч, прямо, склянка, щодня, праворуч, чудово, сьогодні, взимку, – це прислівники.

Літак, поїзд, автобус, тролейбус, перехід, метро, таксі – це транспорт.

Давальний відмінок

Дякую **Вам** за допомогу

Пробачте **мені** мою цікавість Викладач допомагає **студентові Я** бажаю **Вам** гарного дня.

Оліверові подобається з а й м а т и с ь українською мовою.

Мені потрібно отримати посвідку на тимчасове проживання
Стівене, **Вам треба** запрошення на навчання?

Вам необхідно отримати візу для поїздки в Україну

Іменники чоловічого роду

Число	Відмінок	?	Іменники			
Однина	1	хто? що?	студент університет	дідусь олівець	викладач вірш	герой музей
	3	кому? чому?	студенту/ ові університету/ ові	дідусію /еві олівцію /еві	викладачу /еві віршу/еві	герою/еві музею/еві
Множина	1	хто? що?	студенти університети	дідусі олівці	викладачі вірші	герої музеї
	3	кому? чому?	студентам університетам	дідусям олівцям	викладачам віршам	героям музеям

Завдання 2. Утворіть форми давального відмінка однини і множини від іменників чоловічого роду.

Зразок: автобус – автобусу/автобусові, автобусам; дідусь – дідусю /дідусеві, дідусям.

Брат, випускник, літак, пацієнт, інститут, товариш, борщ, липень (e//0), фахівець (e//0), стілець (e//0), лікар, календар, герой, напій (i//o), настрої (i//o), покупець (e//0), батько, зошит, майдан, інженер, вареник, дядько, гуртожиток (o//0), хлопчик, іноземець (e//0), тиждень (жден//жн), заклад, біль (i//o), кіт (i//o), Олександр, Анатолій, місяць, словник.

Іменники жіночого роду

Число	Відмінок	?	Іменники				
Однина	1	хто? що?	сестра́ мова	бабуся вулиця	Марія́ аудиторія	модель, ніч	подруга практика
	3	кому́? чому́?	сестрі́ мові	бабусі вулиці	Марі́ї аудиторії	моделі, ночі	подрузі практиці
Множина	1	хто? що?	сестри мови	бабусі вулиці	Марі́ї аудиторії	моделі, ночі	подруги практики
	3	кому́? чому́?	сестрам мовам	бабусям вулицям	Марі́ям аудиторі́ям	моделям, ночам	подругам практикам

$г + і = з(і)$	<i>подруга – подрузі</i>
$к + і = ц(і)$	<i>практика – практиці</i>
$х + і = с(і)$	<i>муха – мусі</i>

Завдання 2. Складіть речення з даних слів.

1. Максим, книга, свій, друг, дати.
2. Батько, син, подарувати, новий, телефон.
3. Андрій, Наташа, допомогти, завдання, важка, вирішити.
4. Студенти, фотографії, Батьківщина, показати, викладач.
5. Я, писати, кожен, листи, батьки, день.
6. Сергій, подруга, подарувати, на, день народження, квіти.
7. Я, обіцяти, моя, дівчина, знайома, піти, музей, в.
8. Анна, мати, своя, допомагати, завжди.
9. Цей студент, потрібно, поліклініка, в, піти.
10. Ми, готуватися, до, добре, іспит, російську мову, по.
11. Я, обіцяти, брат, молодший, гітара, моя, подарувати.
12. Наш викладач, пояснювати, ми, важке, правило

Іменники середнього роду

Число	Відмінок	?	Іменники				
Однина	1	що?	дерево	Море	прізвище	життя	ім'я
	3	чому́?	дереву	Морю	прізвищу	життю	імені
Множин	1	що?	дерева	Моря	прізвища	життя	імена
	3	чому́?	деревам	морям	прізвищам	життям	іменам

Завдання 4. Утворіть форми давального відмінка однини і множини від іменників середнього роду.

Зразок: дерево – дереву, деревам; життя – життю, життям.

Запрошення, сонце, яблуко, явище, щастя, серце, речення, питання, прощання, взуття, вікно, вухо, ребро, ім'я, ліжко, місто, місце, подвір'я, яйце, привітання, обличчя, знайомство, захворювання, волосся, око.

Давальний відмінок прикметників

Gender	Nom. Sing. (1)	Dat. Sing. (3)	Nom. Pl. (1)	Dat. Pl. (3)
m.	(який?)	(якому?) доброму	(які?) добрі	(яким?) добрим
f.	добрий (яка?)	(якій?) добрій	(які?) добрі	(яким?) добрим
n.	добра (яке?) добре	(якому?) доброму	(які?) добрі	(яким?) добрим

Gender	Nom. Sing. (1)	Dat. Sing. (3)	Nom. Pl. (1)	Dat. Pl. (3)
m.	(який?) синій	(якому?) синьому	(які?) сині	(яким?) синім
f.	(яка?) синя	(якій?) синій	(які?) сині	(яким?) синім
n.	(яке?) синє	(якому?) синьому	(які?) сині	(яким?) синім

Давальний відмінок особових займенників

(1)	(3)	
я	мені	Мені подобаються ці квіти
ти	тобі	Тобі треба оформити візу
він	йому	Йому подобається українська мова
вона	їй	Їй потрібно отримати посвідку
ми	нам	Нам треба йти
ви (Ви)	вам (Вам)	Дякую Вам за допомогу
вони	їм	Їм було холодно

Завдання 5. Від даних словосполучень утворіть форму множини спочатку називного відмінка, а потім давального відмінка.

Наприклад: український студент - українські студенти – українським студентам.

Молодий лікар, талановитий музикант, шкільний учитель, знайома дівчина, відомий письменник, стара людина, красива будівля, хороший один, молодший син, старша дочка, дорогий брате, маленька дитина, останній іспит, історичне місце.

Завдання 6. Запишіть речення, поставивши слова в дужках у потрібній граматичній формі.

Хто? (1)	Теперішній час	що? (4)	кому? (3)
Хлопець	(писати)	(повідомлення)	(мама)

Студентка	(складати)	(залік)	(викладач)
Кумар	(купувати)	(каву)	(подруга)
Касир	(продавати)	(огірок)	(покупець)
Методист	(давати)	(довідка)	(студент)
Мати	(читати)	(казка)	(син)
Я	(читати)	(текст)	(товаришу)
Лікао	(призначати)	(лікування)	(хворий)
Лікар	(давати)	(лікарняний лист)	(пацієнт)
Студент	(відповідати)	(текст)	(викладач)
Студенти	(дякувати)	(за що?) увага	(товариші)
Товариш	(замовляти)	(чай)	(ми)
Самір	(купувати)	(тістечко)	(я)
Викладач	(давати)	(завдання)	(студент)

Завдання 7. Замість крапок напишіть займенники у правильній формі.

1. Марія знає, що сьогодні буде зібрання? Ти говорив ... про це? 2. Марія йде на виставу? Ти запрошував ... ? 3. Рідні знають про твої справи? Ти писала ... про це? 4. Товариші знають, де ти проживаєш? Ти казав ... свою адресу? 5. Це мій товариш. Я завжди розповідаю ... про свої успіхи у навчанні. 6. Це наша подруга. Щодня ми перевіряємо ... нашу домашню роботу. 7. Ми вивчаємо українську мову. Щодня викладач пояснює ... нові слова. 8. Ви вивчаєте біологію? Хто допомагає ...? 9. Ти вже знаєш про виставу? Хто ... про це казав? 10. Петро завжди купує ... у буфеті тістечко.

□

□ Зверніть увагу:

Ч.р.	— <i>Якому</i> студенту ви допомагаєте? — <i>Цьому (моєму, вашому) новому</i> студенту.	(<i>ь</i>) <i>-ому</i> <i>-єму</i>	<i>-у/-ю</i> <i>-ові</i> <i>-еві</i>
С.р. (IV відм.)	— <i>Якому</i> хлоп'яті ви допомагаєте? — <i>Цьому (моєму, вашому) хлоп'яті</i> .		<i>-єві</i> <i>-(ят)і</i>
Ж.р.	— <i>Якій</i> студентці ви допомагаєте? — <i>Цій (моїй, вашій) новій</i> студентці.	<i>-ій</i> <i>-ій</i>	<i>-і</i> <i>-ї</i>
Мн.	— <i>Яким</i> студентам ви допомагаєте? — <i>Цим (моїм, вашим) новим</i> студентам.	<i>-им</i> <i>-ім</i> <i>-їм</i>	<i>-ам</i> <i>-ям</i>

Скільки *вам/тобі* (кому?) років?

<i>Кому</i>	<i>Скільки років?</i>
-------------	-----------------------

мені	один, 21, 31... <i>рік</i>
тобі	два, 22, 32...
йому	три, 23, 33... <i>роки</i>
їй	чотири, 24, 34...
нам	5, 6, 25, 26..., багато, кілька <i>років</i>
вам	

Завдання 8. Закінчіть речення. Мені 20 років .

Борису 35 ... . Петрові 12 ... . Сину 6 ... . Йому 17 ... . Їй ... . Марії 25 ... .
Дитині 2 ... . Матері 45 ... . Батькові скоро 55 ... . Сестрі 19 ... . Викладачці 28 ... .

Змістовий модуль 11. Україна – держава, в якій я навчаюся

Тема 7. Географічні відомості про Україну.

План.

Особові займенники в давальному відмінку.

Прикметники і присвійні займенники в давальному відмінку однини та множини.

Давальний відмінок з дієсловами *подобатися – сподобатися*.

Зіставлення конструкцій *мені подобається і я люблю*. Давальний відмінок в конструкціях, що повідомляють про вік.

Складання діалогів і текстів з використанням конструкцій *мені (вам...) років*.

Мета: вчити утворювати іменники, прикметники, присвійні займенники в давальному відмінку множини; вчити використовувати іменники в давальному відмінку з прийменником *до* зі значенням напрямку, прийменником з *фз* атрибутивним значенням (книга з музики), з обставинним значенням (ходити по музеях).

Здобувачі вищої освіти повинні знати: принципи вживання прийменників у давальному відмінку.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: вживати іменники, прикметники із прийменниками в давальному відмінку при складанні речень, діалогів, текстів; розрізняти прийменники напрямку, обставинного і атрибутивного значення.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самотійної роботи.

Завдання 1. Подані нижче займенники поставте у форму давального відмінка: Я, Ми, Ти, Ви, Він, Вона, Воно, Вони.

Завдання 2. Дайте відповідь на питання за зразком. використовуйте слова для довідок. Зверніть увагу на форму займенника весь у множині.

Зразок: - Ти дзвониш всім своїм родичам?

- Ні, не всім, але багатьом.

1. Ти послав запрошення всім своїм друзям?
2. Ви повідомили про вечір всім нашим товаришам?
3. Декан дозволив скласти іспити достроково всім твоїм однокурсникам?
4. Студент передав привіт всім хорошим знайомим?
5. Ти віддав ксерокопії всім нашим студентам?
6. Твої батьки завжди посилають вітання всім родичам?
7. Комендант заборонив курити в гуртожитку всім твоїм друзям?
8. Ти хочеш купити українські сувеніри всім братам і сестрам?
9. Редактор повідомив про зустріч усім своїм журналістам?
10. Сьогодні цей студент відмінно відповів всім викладачам?

Слова для довідок: тільки кілька, майже всі, дуже багато, тільки одна (один), тільки деякі, різні, тільки два, тільки три.

Завдання 3. Дайте відповідь на питання за зразком.

Зразок: Кому викладач пояснює тему? (Вони) - Викладач пояснює тему їм.

1. Кому лікар забороняє курити? (Я)
2. Кому заважає гучна музика? (Він)
3. Кому допомагає друг? (Вона)
4. Кому викладач показує цікаві фотографії? (Ми)
5. Кому ви розповіли новий текст? (Вони)
6. Кому студенти відповідають на уроці? (Ви)
7. Кому ти обіцяєш розповісти про батьківщину? (Ти)
8. Кому декан дозволив поїхати додому? (Я)
9. Кому ви посилаєте листа? (Вони)
10. Кому друзі побажали здоров'я і успіхів? (Ми)
11. Кому заважає молодший брат? (Він)

Завдання 4. Замініть виділені іменники займенниками.

У Лівані у мене є друг. Другу 25 років. У друга є брат. Я часто пишу листи друга і його братові. Ще в друга є сестра. Сестра вчиться в Києві. Я часто телефоную другу і його сестрі. Сьогодні я зателефонував другу, а потім його сестрі.

Завдання 5. Поставте займенника в потрібній формі.

1. Дай (я) олівець, будь ласка.

2. Поясніть (ми), будь ласка, цю тему.
3. Дайте, будь ласка, (він) ці таблиці.
4. Покажи (ми) мультфільм, будь ласка.
5. Не заважай (я) вчити текст!
6. (Ти) дзвонили з поліклініки.
7. Викладач показав (ми) фільм про Україну.
8. Я допомагаю (вони) вивчати арабську мову.
9. Мої батьки надіслали (я) теплі речі.
10. Завтра я подзвоню (ви).
11. Я розповім (вона) про своє рідне місто.
12. Брат надіслав (я) повідомлення.
13. Ви дали (він) свій зошит?
14. Студенти показали (Вони) кабінет декана.
15. Скажіть (він), що диктант буде завтра.
16. Показати (ви) нові фотографії?

Завдання 6. Самостійно напишіть діалог, використовуючи особові займенники у давальному відмінку.

Завдання 7. Від особових займенників утворіть присвійні чоловічого та жіночого родів (де це можливо) та запишіть їх у давальному відмінку однини.

Особовий займенник	Присвійний займенник	Присвійний займенник
	(називний відмінок)	(давальний відмінок)
Я		
Ми		
Ти		
Ви		
Він		
Вона		
Вони		

Завдання 8. Доповніть діалоги.

Зразок: - Пане Вікторе, допоможи мені, будь ласка, купити карту, я ще погано знаю місто.

- Добре, я допоможу тобі купити її.

1. - Сашко, допоможи мені, будь ласка, написати твір, я ще погано знаю українську мову.

- ....

2. Омар, допоможи мені, будь ласка, вирішити задачу з фізики, я не був

сьогодні на занятті

- ....

Завдання 9. Використовуючи прикметники та присвійні займенники у формі давального відмінка однини, напишіть розповідь та тему: «Мої канікули».

Тема 8. Суспільно-політичне життя України.

План.

Давальний відмінок в безособових реченнях типу *мені важко*.

Конструкції *мені можна, мені не можна*. Конструкції *мені треба (потрібно)* в теперішньому, минулому і майбутньому часі.

Зіставлення цієї конструкції з конструкцією *я повинен*, предикативні форми типу *вам зрозуміло?*

Мета: вчити утворювати іменники, прикметники, присвійні займенники в давальному відмінку множини; формувати навички вживання іменників з дієсловами *подобатися – сподобатися*, з конструкціями *мені подобається, я люблю*; удосконалювати вміння складати діалоги та тексти з використанням конструкцій *мені (вам ...) років*, в граматичних конструкціях *мені важко, мені не можна, мені треба*.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: закінчення іменників, прикметників у давальному відмінку множини; вживання правильної форми дієслів *подобатися – сподобатися*; використання давального відмінка у значенні віку.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: складати речення з дієсловами *подобатися – сподобатися*, з граматичними конструкціями *мені подобається, я люблю*; складати діалоги, тексти з використанням конструкцій *мені (вам ...) років*.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vseosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Завдання 1. Поставте слова в дужках в потрібний відмінок.

Студенти йдуть (лекція). Друзі пішли (виставка) (музей). Актриса ходить (театр) (репетиції). Діти пішли (парк) і (басейн). Мій друг йде (бібліотека). Спортсмени ходили (стадіон). Вчені йдуть (лабораторія). Батьки підуть

(поліклініка), а потім (аптека). Подруги їдуть (море). Ми кожен день їздимо (університет).

Завдання 2. *Напишіть слова в дужках поставте в знахідному відмінку.*

Я пишу (лист). Моя сестра любить (морозиво). Хлопчик читає (книга). Дівчинка дивиться (фільм). Ми слухаємо (музика). Студенти запитують (викладач). Бабуся зустрічає (внуки). Туристи слухають (опера). Мій брат любить (кава). Кіт їсть (сосиска). Тітка і дядько розповідають (історія). Діти зуть (батьки). Мавпи люблять (банани). Чоловік пояснює (дорога). Школярі пишуть (диктант). Інженер вирішує (завдання). Ми читаємо (журнали). Студенти пам'ятають (викладачі). Мати любить (дочка). Вони вивчають (Література).

Завдання 3. *Поставте слова в дужках в знахідний відмінок.*

Студенти підуть в кіно (субота). Мій друг любить ходити на футбол (неділя). Дівчина гуляє в парку (п'ятниця). Їхні друзі приїдуть (вівторок). Свято буде (середа).

Завдання 4. *Розкрийте дужки, та запишіть слова у потрібному відмінку.*

1. Можна (я) ... увійти до класу. 2. (Діти) ... не можна гуляти без батьків. 3. (Наш друг) ... можна довіряти. 4. (Люди) ... не можна ображати тварин. 5. (Погані викладачі) ... не можна працювати в школах. 6. Якщо вони хочуть, то (вони) можна прийти до нас у гості?

Завдання 5. *Розкрийте дужки, та запишіть слова у потрібному відмінку.*

1. (Ти) ... треба підстригти волосся. 2. Сьогодні (батьки) ... треба поїхати в магазин. 3. (Студенти) ... потрібно багато вчитися, щоб мати гарні оцінки. 4. (Лікар) ... потрібно купити новий халат. 5. (Ви) ... треба терміново прийти в деканат. 6. (Викладач) ... потрібно перевірити тести студентів.

Завдання 6. *Складіть речення відповідно до моделей.*

1. Кому? – Потрібно – Що зробити? 2. Кому? – Можна – Що робити? 3. Кому? – Треба – Що зробити? – Куди? 4. Кому? – Можна – Що зробити? – Що? 5. Кому? – Потрібно – Що купити? 6. Кому? – Треба – Що зробити? – Кому? – Що? художника. 7. Він любить гарних дівчат. 8. Марія любить високих хлопців.

Завдання 7. *Дайте відповіді на запитання, використовуючи дієслово подобатися .*

1. Що ви любляете? 2. Що любляють ваші друзі? 3. Що любляють робити ваші рідні? 4. Що любляють їсти ваші близькі? 5. Що любляє читати ваша мати?

Тема 9. Містами України. Київ – столиця України.

План.

Іменники чоловічого, жіночого та середнього в родовому відмінку однини та множини.

Конструкція *у мене немає...*, *у мене не було...*, *у мене не буде...* Особові займенники, прикметники і присвійні займенники в родовому відмінку однини та множини.

Складання текстів із вживанням іменників, прикметників і займенників в родовому відмінку.

Вживання іменників з кількісними та неозначено-кількісними числівниками *два (дві), три, чотири, п'ять, шість... багато, мало...*

Родовий відмінок в порівняльних конструкціях, зіставлення конструкцій *Саша вище за Машу і Саша вища, ніж Маша.*

Родовий відмінок із значенням дати та часу, з прийменником *з, із* із значенням напрямку. Питання *звідки?*

Мета: вчити використовувати іменники, прикметники, особові та присвійні займенники в родовому відмінку однини; складати фрази, використовуючи граматичні конструкції *«у мене немає ...»*, *«у мене не було ...»*, *«у мене не буде ...»*; вчити складати граматичні конструкції з використанням іменників у родовому відмінку з кількісними числівниками і з невизначено-кількісними числівниками, використання слів *багато, мало, кілька*; формувати навички побудови порівняльних конструкцій, навчити вживати іменники родового відмінка зі значенням дати, часу; правильно використовувати прийменники *із, с, у/в* тощо.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: закінчення іменників, прикметників, присвійних займенників в родовому відмінку. закінчення іменників, прикметників, присвійних займенників множини; особливості вживання іменників у родовому відмінку з невизначено-кількісними числівниками, закінчення іменників і прикметників в родовому відмінку, однині та множині з прийменниками *із, с, у/в*.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: складати речення, фрази, тексти з вживанням іменників, прикметників, присвійних займенників в родовому відмінку; використовувати граматичні конструкції *«у мене немає ...»*, *«у мене не було ...»*, *«у мене не буде ...»*; складати речення, використовуючи іменники, прикметники та присвійні займенники в родовому відмінку множини; складати речення, використовуючи числівники *два, три, чотири, багато, мало, кілька*; вживати родовий відмінок в порівняльних конструкціях із значенням часу.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.

5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vseosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Родовий відмінок відповідає на питання кого? чого?

ВІДМІНОК	ЗНАЧЕННЯ	ПРИКЛАДИ
РОДОВИЙ	1) суб'єкта	1) виступ академіка
	2) об'єкта	2) не боятися дощу
	3) ознаки	3) хатина зайчика
	4) обставини (час, місце, причина, спосіб дії)	4) кататися протягом дня, стати біля столу, замовкнути від несподіванки, сміятися до сліз

Завдання 1. Закінчіть речення. Використовуйте Знахідний та Родовий відмінки.

1. (словник) Марія має ... , а Петро не має.... 2. (яблуко) Катя має ... , а Наталя не має... . 3. (книга) Тарас має..., а Хуан не має.... 4. (зошит) Індіра має..., а КУмар не має.... 5. (руска) Матас має ... , а Марта не має ... 6. (університет) Це місто має ..., а те місто не має .... 7. (оцінка) Ірина має..., а ми не маємо .... 8. (авто) Дідусь має ... , а бабуся Віра не має ... . 9. (робота) Мій дядько має ... , а моя тітка не має ..... 10. (заняття) Томас має ... , а Марина не має ...

Завдання 2. Поставте іменники в дужках у родовому відмінку.

Зразок: У (подруга) немає (кіт). У подруги немає kota.

1. У (Марія) немає (книга). 2. У (викладач) немає (час). У (Самір) немає (ручка). 3. У (Амір) немає (товариші). 4. У (Кумар) немає (друн). 5. У (Марина) немає (домашні тварини). 6. У (рідні) немає (авто). 7. У (товариш) немає (телефон). 8. У (одногрупників) сьогодні немає (біологія). 9. У кафе сьогодні немає (тістечка). 10. В магазині немає (хліб). 11. У (викладач) сьогодні немає (настрій).

Завдання 3. Складіть речення.

Зразок: Марина – немає – книга. – У Марини немає книги

1. Викладач – немає – досвід. 2. Софія – немає – книга. 3. Секретарка – немає – час. 4. Студент – немає – заняття. 5. Самір немає – посвідка. 6. Петро – немає – зошит. 7. Поет – немає – хист. 8. Марія немає – бажання. 9. Дідусь – немає – сил. 10. Тарас – немає – грошей.

Завдання 4. Складіть речення.

Зразок: Сергій – плащ, парасолька (+), Софія – (-).

У Сергія є і плащ, і парасолька. А у Софії немає ані плаща, ані парасольки.

1. Амір – комп'ютер, ноутбук (+), Рамія – (-). 2. Саїф – фотоапарат, (+), Рінту – (-). 3. Лейла – ліки, пігулки (+), Джон – (-). 4. Рахім – брати, сестри (+), Валентина – (-).

Завдання 5. Дайте відповіді на питання.

Зразок: У Марії є телефон? – Так у неї є телефон.

1. Сьогодні у однокласників є біологія? 2. У Рахіма є українсько-арабський словник? 3. У Олени є новий журнал «Відпочинь»? 4. У товаришів є квитки на кінотеатр? 5. У дядька є нова автівка? 6. У Руслани в суботу є заняття? 7. У Анвара є новий телефон?

Завдання 6. Пишіть речення. Слова в дужках ставте у правильну форму.

1. У (вона) є нова книжка. 2. У (ми) є сьогодні заняття в університеті. 3. У (він) немає подруги. 4. У (ви) є в гуртожиток кімната? 5. У (вони) є сьогодні іспит. 6. У (ти) є Інтернет у квартирі? 7. У (я) є старший брат.

Завдання 7. Прочитайте діалоги. Зверніть увагу на вживання дієслів.

- 1) – Амір має книга?
– Так, у нього є книга.
– А Ахмед?
– Ні, у Ахмеда немає книги.
- 2) – Маріє, у тебе є сестра?
– Так, є.
– А брат?
– Ні, немає.
- 3) – У вас є сьогодні фізіологія?
– Ні, у нас немає фізіології.
– А коли буде фізіологія?
– Фізіологія буде в п'ятницю.
- 4) – Кумар, у тебе є Посвідка?
– Ні, у мене немає посвідки.
– Чому?
– Моя посвідка у секретаря.

Завдання 8. Поставте слова в дужках у правильній формі.

- Скільки часу ви живете в Одесі? - 7 (місяць).
- А ваш друг? - 3 (рік).
- Скільки (рік) ви будете навчатися в університеті? - 7 (рік).
- Скільки ви вчите українську мову? - 5 (місяць) і 2 (тиждень).
- Скільки у вас (сестра) і (брат)? - 4 (сестра) і (брат)?

- А у вашого товариша? - У нього 3 (молодша сестра).

Тема 10. Цікаве про Україну. Цифри й факти.

План.

Іменники в орудному відмінку однини та множини.

Орудний відмінок із значенням співучасника дії, знаряддя дії, предикативної характеристики після дієслів *бути, стати, працювати*...

Особові займенники, прикметники і присвійні займенники в орудному відмінку.

Орудний відмінок з прийменниками *над, під, перед, за* і *поруч* для позначення місця.

Мета: формувати вміння утворювати іменники, прикметники, присвійні займенники в орудному відмінку; удосконалювати навички складати діалоги та тексти з вживанням іменників, прикметників і присвійних займенників в орудному відмінку; формувати вміння використовувати в реченнях і фразах іменники, прикметники та присвійні займенники в орудному відмінку множини зі значенням співучасника дії; вчити утворювати іменники в орудному відмінку зі значенням суб'єкта дії; дати поняття про пасивні конструкції; вчити вживати іменники в орудному відмінку зі значенням предикативної характеристики після дієслів *бути, стати, працювати*. Складання текстів і діалогів з іменниками в орудному відмінку після дієслів *бути, стати, працювати*; навчити вживати іменники в орудному відмінку із прийменниками *над, під, перед, за, поруч*.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: закінчення іменників, прикметників і присвійних займенників в орудному відмінку однини та множини; як будувати словосполучення з дієсловами *бути, стати, працювати*, вживати правильні закінчення іменників в орудному відмінку зі значенням предикативної характеристики після цих дієслів; особливості вживання прийменників *над, під, перед, за, поруч* з іменниками в орудному відмінку.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: використовувати особові займенники в орудному відмінку. використовувати орудний відмінок іменників, прикметників і присвійних займенників в діалогах і текстах; вживати прикметники з іменниками в орудному відмінку, правильно добирати закінчення; будувати моделі речень із дієсловами *бути, стати, працювати* і іменниками в орудному відмінку зі значенням предикативної характеристики; вживати правильні закінчення іменників в орудному відмінку; вживати закінчення іменників в орудному відмінку із прийменниками *над, під, за, перед, поруч*.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.

5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vseosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Орудний відмінок може вказувати на різні ознаки: спільність дії (з ким? З чим?), інструмент дії (чим?), емоції, з якими виконують певну дію (з задоволенням), місце дії (перед інститутом). Також у орудному відмінку ми вживаємо іменники, які без прийменників стоять після дієслів *бути, працювати, стати*. Загалом орудний відмінок можна утворювати як без прийменника, так і з прийменниками (з, під, біля, перед, над і под.).

Завдання 1. *Подані нижче іменники поставте у форму орудного відмінка однини.*

Друг, подруга, лікар, поліклініка, брат, сестра, син, банк, бабуся, олівець, папір, іспит, ручка, зошит, книга, заняття, мова, лікарня, аптека, стіл, аудиторія, книга.

Завдання 2. *Поставте слова в дужках в потрібний відмінок.*

Діти ходять до школи з (мама). Моя сестра гуляє з (подруга). Я ходжу в басейн з (брат). Спортсмени зустрілися з (тренер). Він розмовляє з (друзі). Студенти пишуть (ручки) і (олівці). Викладач пише на дошці (крейда). Моя мама працює (стоматолог), а батько - (юрист). Мій син хоче стати (актор). Дружина захоплюється (чоловік), а чоловік - (дружина). Він завжди вітається з (колеги). Я граю в хокей з (Іван), (Антон) і (Андрій). Батьки пишуться (діти). Вчора вона говорила по телефону з (тітка). Дівчата хочуть займатися (танці), а хлопчики - (спорт).

Завдання 3. *Розкрийте дужки та запишіть слова у правильній формі.*

Я люблю ходити в кіно з (батьки). Брат любить танцювати з (Подруга). Я вважаю за краще плавати з (тренер). Ми граємо в шахи з (чемпіон). Дочка говорить по телефону з (мати). мати розмовляє з (дочка). Онуки поїхали на море з (бабуся). Дідусь залишився вдома з (кіт) і (собака). Мій син став (будівельник), а дочка стала (балерина). Це мій наречений. Ви знайомі з (він)? Він теж не знайомий з (ви). Я йду на йогу. Ти підеш з (я)? Завтра ми підемо на танці. Хто піде з (Ми)? Хто ці люди? Ми з (вони) не знайомі. Я вважаю за краще писати (олівець), а не (ручка). На іспиті потрібно писати (чорна ручка), а не (синя). Наш викладач пише (старий маркер) на дошці. Моя мама любить пити чай з (молоко) і (цукор). Зазвичай я їм хліб з (сир) і (ковбаса). Ми їмо курку з (рис) і (овочі) щотижня. Дівчата люблять салат з (помідори) і (огірки). Мій чоловік п'є чай з (лимон) і (цукор). Журналісти поговорили з (новий чемпіон світу) з боксу. (Новий чемпіон світу) з боксу став російський боксер.

Птахи не літають над (ця брудна річка). вчені повинні зайнятися (екологічні проблеми). Викладач пишається (успіхи) своїх студентів.

Завдання 4. *Подані нижче іменники поставте у форму орудного відмінка однини.*

Вулиця, університет, автобус, магазин, овоч, фрукт, їжа, кімната, ліжко, скатертина, будинок, факультет, одяг, альбом, журнал, картина, фотографія, телефон.

Завдання 5. *Дайте відповіді на запитання.*

Ким ти хочеш бути? Художник

Ким став твій брат? Доцент

Ким працює ваша мати? Лікарка

Ким буде Андрій у майбутньому? Водій

Ким стане ваша сестра? Медсестра

Ким хоче бути ваша племінниця? Вчителька

Ким працює наш сусід? Електрик

Ким працювала ваша бабуся? Суддя

Завдання 6. *Подані нижче іменники поставте у форму орудного відмінка однини.*

Гнів, спокій, біль, образа, любов, захоплення, ненависть, відчай, смуток.

Завдання 7. *Поставте слова в дужках в потрібний відмінок.*

Книга лежить під (стіл). Фотографія висить над (ліжко). Ручка лежить під (стілець). Дерево росте за (вікно). Ми живемо поруч з (школа). Я сиджу між (Іван) і (Олена). Він живе в будинку між (магазин) і (поліклініка). Олівець лежить під (книга). Над (диван) висить картина. Автобус зупиняється за (кіоск). маршрутка зупиняється перед (університет). Таксі зупинилося поруч з (дім). Квіти ростуть під (дерева). Пам'ятник стоїть за (музей). Університет знаходиться поруч з (автобусна зупинка).

Завдання 8. *Поставте слова в дужках в потрібний відмінок.*

а) Це чай (професор). Це ручка (друг). Це зошит (студентка). Це брюки (тато). Це черевики (брат). Це кімната (батьки). Це фотоапарат (старша сестра). Це велосипед (красива дівчина). Це кабінет (фізика). Це кабінет (українська мова).

б) Мати почула плач (дитина). Школяр йде в кіно після (уроки). В аудиторії було мало (студенти), але багато (викладачі). У місті було багато (цікаві музеї). У театрі було багато (талановиті актори). У магазині немає (чорний хліб). В Єгипті відпочивало багато (люди). Мало (люди) відпочивало в Зімбабве. У мене немає (сестра), а у тебе немає (брат). У сироти немає (батько) і (мати). У (Я) не маю (футбольний м'яч), я не люблю футбол. студенти прийшли з (екскурсія). Школярі йдуть з (школа) з (уроки). Студентка прийшла з (публічна бібліотека). Ми приїхали з (велика красива країна). Вони приїхали з (маленький

місто). це фотографія (популярний український співак). Це портрет (відомий український класик). Квартира коштує (ці гроші). Не бачу (сенс) сперечатися.

Тема 11. Українці на міжнародній арені.

План.

Дієслова руху *йти, ходити, піти, їхати, їздити, нести – носити, везти – возити* у теперішньому, майбутньому, минулому часі.

Узагальнення і систематизація знань про дієслова руху.

Дієслова руху з префіксом *по- при-, у-, при-, у-, в- (во-), ви-, під- (піді-), від- (віді-,) до-, про-, пере-, за-*.

Мета: навчити вживати дієслова *піти, поїхати, ходити*; утворювати дієслово *ходити* в минулому часі, дієслово *піти* в майбутньому часі, дієслово *їхати* в теперішньому, минулому і майбутньому часі.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: як вживати дієслова *піти, поїхати, йти* в теперішньому, минулому, майбутньому часі.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: відмінювати дієслова *йти, ходити*; зіставляти дієслова *їхати–їздити, нести–носити, везти–возити*; вживати дієслова *піти, поїхати* в теперішньому, минулому і майбутньому часі.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Дієслова руху – це обмежена група дієслів, які означають рух суб'єкта у просторі й відрізняються від інших дієслів тим, що мають пари: одне із слів означає рух в одному напрямку (*іти, нести*), а інше – у різних (*ходити, носити*). Як і інші, ці дієслова поділяються на дві дієвідміни і змінюються за особами, видом і часами.

Завдання 1. Розкрийте дужки:

Я (*йти*) в університет. Ви (*їхати*) в гості? Завтра я (*піти*) в цирк. Студент (*носити*) на лекції зошити і ручки. Влітку моя подруга (*їздити*) на батьківщину. Вчора ми (*ходити*) в театр. Ти (*їхати*) в інститут? Минулого тижня студенти (*ходити*) в музей. По вулиці (*їхати*) машина і (*везти*) хліб. Вчора ми з другом (*їздити*) на стадіон. Моя сестра (*ходити*) в бібліотеку щосуботи. Вона (*йти*) в

музей. Куди ти (йти)? Завтра я (поїхати) до Франції. Хлопчик (йти) по коридору і (нести) книгу. Дівчина йшла по вулиці і (нести) квіти. Я (бігати) вранці.

Завдання 2. *Замість крапок написати дієслова йти-ходити-піти.*

1. Зараз я ... на урок. Вчора я ... в деканат. Завтра я ... в бібліотеку. 2. Вчора студентка ... в університет. Завтра вона ... на пошту. Зараз студентка ... в поліклініку. 3. Зараз діти ... в школу. Вчора вони теж ... в школу. Завтра діти не ... в школу, тому що завтра буде субота. 4. Куди ви ... вчора? Куди ви ... завтра? А куди ви ... зараз? 5. Вчора ми ... в магазин. Зараз ми теж ... в магазин. Завтра ми туди не .... 6. Ти вчора ... на заняття? Завтра ти ... в університет? А куди ти ... зараз? 7. Зараз я ... на ринок. Мій друг ... на ринок вчора. А мої подруги ... туди завтра. 8. Моя сестра ... в басейн вчора. Зараз в басейн ... мій брат. А я ... туди завтра. 9. Коли буде перерва, ми ... в буфет. Вчора ми ... в кафе. Зараз ми нікуди не ..., тому що зараз урок. 10. - Ти ... вчора в читальний зал? - Ні, вчора я ... в банк, в читальний зал я ... завтра. - А куди ти ... зараз? - Зараз я ... в буфет на другий поверх. 11. - Ви вчора ... в театр? - Ні, вчора ми ... в кіно, а в театр ми ... завтра.

Завдання 3. *Скласти речення з дієсловами йти-ходити-піти за зразком.*

Зразок: Я - магазин, університет, гуртожиток: - Вчора я ходив в магазин. Зараз я йду в університет. Потім я піду в гуртожиток.

1. Оля - пошта, деканат, збори.
2. Ти - стадіон, басейн, ринок.
3. Ігор - магазин, аудиторія, буфет.
4. Антон і Олег - проспект Миру, проспект Гагаріна, вулиця Гончара.
5. Ми - другий поверх, сьомий поверх, перший поверх.
6. Ви - аудиторія №7, аудиторія №8, кімната №705.
7. Вони - урок, аптека, дискотека.
8. Він - парк, заняття, кафе.
9. Ми - базар, супермаркет, кіоск.
10. Вона - площа, вулиця, центр.
11. Ти - третій поверх, кімната, душ.

Вчора .... Зараз .... Потім ....

Завдання 4. *Замість крапок написати дієслова їхати-поїхати.*

1. Вчора ввечері Світлана ... на вокзал. Зараз вона ... в центр. завтра вранці вона ... на факультет. 2. Нещодавно студенти ... до Києва. зараз вони ... в Запоріжжі. Потім вони ... в Крим. 3. Коли було літо, я ... в село. Зараз я ... в Дніпропетровськ. Коли будуть канікули, я ... на батьківщину. 4. Зараз наша група ... в музей. Нещодавно ми ... на стадіон. Коли буде тепло, ми ... в ліс. 5. Завтра ви ... на заняття? Вчора ви ... на концерт? Куди ви ... зараз? 6. Скоро мої батьки ... в Харків. Позавчора вони ... в Полтаву. А зараз вони ... на роботу. 7. Зараз Микола ... додому. Вчора він ... на проспект Правди. скоро він ... в Харків. 8. Вчора Іра ... в лікарню. Зараз вона ... в поліклініку. Скоро вона ... в санаторій. 9. Раніше брат і сестра ... в Одесу. Зараз вони ... до Львова. Потім вони ... в

Донецьк. 10. Куди ти ... зараз? Куди ти ..., коли були канікули? Куди ти ... післязавтра? 11. - Куди ви зараз ...? - Ми ... в гуртожиток. - А де ви були? - Ми ... в університет. - А де ви будете відпочивати влітку? - Ми ... в Карпати.

Завдання 5. *Скласти речення з дієсловами їхати-поїхати за зразком.*

Зразок: Я - магазин, університет, гуртожиток - Нещодавно я їздив в магазин. Зараз я їду в університет. Потім я поїду в гуртожиток.

1. Вони - пошта, аптека, стадіон.
  2. Сестра - Китай, Польща, Франція.
  3. Батько - санаторій, відрядження, Київ.
  4. Ми - ліс, екскурсія, завод.
  5. Мама - банк, фабрика, фірма.
  6. Ти - Туреччина, Іран, Ангола.
  7. Ви - академія, університет, інститут.
  8. Брати - цирк, кінотеатр, виставка.
  9. Я - море, село, Луганськ.
  10. Мій один - бібліотека, збори, театр.
  11. Подруги - супермаркет, вокзал, Київ.
- Нещодавно ... . Зараз .... Потім ....*

Задання 6. *Відкрити дужки, вживши іменники в потрібній формі.*

1. Нещодавно наша група їздила на екскурсію (автобус). 2. Марія їздила в Київ (потяг). 3. Мої молодші брати люблять їздити (Велосипед). 4. Батько завжди їздить на роботу (мотоцикл). 5. Я не вмію їздити (машина). 6. У вихідні дні ми їздимо в парк (маршрутка). 7. На батьківщині я ніколи не їздив (тролейбус). 8. Вчора Таня і Юля їздили на вокзал (трамвай). 9. Ми поїдемо в театр (таксі). 10. Раніше Роберто ніколи не їздив (метро). 11. Студенти часто їздять на заняття (транспорт).

Завдання 7. *Дайте відповідь на запитання.*

1. В університет на заняття ви їздите на транспорті або ходите пішки?
2. На чому ти любиш їздити? На чому ти не любиш їздити?
3. На чому твій батько їздить на роботу?
4. Ти любиш ходити пішки?
5. Куди ти ходиш пішки?
6. На чому можна поїхати в Київ?
7. На чому люблять їздити діти?
8. На чому їздять на заняття твої друзі?
9. На чому їздять в школу твої молодші брати і сестри?
10. На чому ти їздиш в магазини, на ринок?
11. На чому ти поїдеш в гуртожиток після занять?

Завдання 8. *Розкрийте дужки та запишіть слова у минулому часі.*

Вранці я поснідав і (піти) в університет. машина вже (під'їхати) до дому. Сьогодні вона (піти) з роботи о 8 годині. Мій друг (приїхати) в Київ три роки тому. Він (підійти) до вікна і відкрив його. Студент здав іспит і (поїхати) на батьківщину. скоро до мене (прийти) подруга. Туристи (пройти) повз річку і увійшли в ліс. Ці студенти вже (поїхати) з університету. Я купив хліб і (вийти) з магазину. Ми (увійти) в аудиторію. Новий студент (пройти) повз мене і не привітався. Вони (доїхати) до театру на автобусі. Потяг (відійти) від станції. Дівчинка (перейти) дорогу і підійшла до театру. Щовечора після роботи я (зайти) в книжковий магазин.

Змістовий модуль 12. У лікаря **Тема 12. У поліклініці. У лікаря.**

План.

Активні та пасивні дієслова.

Дієслова із зворотним значенням. Загальнозворотні дієслова.

Дієслова з постфіксом *-ся*. Взаємно-зворотні дієслова. Власно-зворотні дієслова.

Мета: навчити виокремлювати активні та пасивні дієслова; дієслова із зворотним значенням; утворення дієслів із постфіксом *-ся*.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: як вживати активні та пасивні дієслова, з постфіксом *-ся* в теперішньому, минулому, майбутньому часі.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: утворювати та вживати активні та пасивні дієслова, з постфіксом *-ся* в теперішньому, минулому, майбутньому часі.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Зверніть увагу:

Немає *-ся/-сь* (перехідні)

Є *-ся/-сь* (неперехідні)

<p>1. Суб'єкт <u>хто</u>? починати/почати закінчувати/закінчити продовжувати/продовжити відчиняти/відчинити зачиняти/зачинити зупиняти/зупинити Коли <u>ти починаєш</u> працювати? <u>Він закінчив</u> роботу о п'ятій. <u>Господар відчиняє</u> магазин о дев'ятій годині ранку. <u>Водій зупинив</u> машину на перехресті.</p>	<p>Суб'єкт <u>що</u>? починатися/початися закінчуватися/закінчитися продовжуватися/продовжитися відчинятися/відчинитися зачинятися/зачинитися зупинятися/зупинитися Коли <u>починається урок</u>? <u>Робота</u> <u>закінчується</u> о п'ятій. <u>Магазин</u> <u>відчиняється</u> о дев'ятій годині ранку. <u>Машина зупинилася</u> на перехресті.</p>
<p>2. дієслово + кого?що?(Зн.в.) вмивати/вмити вмитирати/вмитерти вчити/навчити готувати/приготувати Ніна <u>приготувала</u> <u>обід</u> (Зн.в.). Він любить <u>фотографувати</u>.</p>	<p>дієслово з ся + ін. відм.(себе) вмиватися/вмитися вмитиратися/вмитертися вчитися/навчитися (чого?) готуватися/приготуватися (до чого?) Ніна <u>готується до іспиту</u> (Р.в.). Він любить <u>фотографуватися</u>.</p>

♦ Запам'ятайте: тривати =
Життя (<u>що?</u>) <i>триває</i> = Життя

Завдання 1. 1. Замініть активні конструкції пасивними.

а) Дослідити проблеми, пояснювати завдання, повторювати правило, будувати будинок, вивчати українську мову, виконувати завдання, виправляти помилки, організувати концерт, відвідувати лекції, готувати сніданок.

б) Студенти вивчають українську мову. Туристи часто відвідують Львів. Викладач виправляє наші помилки. Журналіст пише цікаву статтю. Студентки виконують домашнє завдання щовечора. Художник малює картини. викладач пояснює нове правило. Вчений проводить досвід в новій лабораторії. Інженер створює проект машини. Наш університет щорічно організовує міжнародні конференції.

Завдання 2. Утворіть пасивні конструкції в минулому і майбутньому часі.

Знайти журнал, вирішити задачу, отримати лист, відкрити елемент, опублікувати статтю, побудувати будинок, заснувати місто, намалювати картину, зібрати колекцію, перекласти роман.

Завдання 3. Замініть активні конструкції пасивними.

Я вже вирішив цю задачу. Цю картину намалювала відома художниця. Ми переведемо цей текст сьогодні ввечері. Цю книгу переклали українською мовою. Завтра ми будемо вирішувати завдання з математики. Цю історію розповів мій друг. Ф.М. Достоєвський написав роман «Злочин і покарання». У понеділок студенти складатимуть іспит з української мови. Будівельники

побудують новий гуртожиток в наступному році. Викладач перевірить тест завтра.

Завдання 4. *Вставте потрібний дієслово.*

Ми ... з новим студентом. Я ... одного з сестрою (познайомити - познайомитися). Брат сказав, що він ... на вулиці мого друга. Сестра ... зі своєю подругою в театрі (зустріти - зустрітися). Я ... її рік тому. Ми ... з нею дуже рідко (бачити - бачитися). Коли мені важко, я ... з батьками. Мій друг ... мені прочитати цю книгу (радити - радитися). Мати ... сина. дитина ... дуже швидко (одягати - одягатися). Щоранку я ... дочка і заплітаю їй косички. Він ... (причісувати - причісуватися).

Завдання 5. *Вставте потрібне дієслово.*

(Почати - початися) Коли ... заняття, ми ... писати роботу. Коли студенти здали всі іспити, у них ... канікули. Коли ви ... вивчати українську мову? Ми пішли додому, коли ... дощ.

(Вчити - вчитися). Новий студент добре .... Зараз мій брат ... вірші. Де ви ...? Що ви ...? Що ви будете ... ввечері? Що ви ... вчора?

Завдання 6. *Вставте потрібне дієслово.*

а) Вчора я ... на вулиці одного. Ми ... біля бібліотеки (зустріти - зустрітися). Де ви ... з одним? Коли ти ... мене зі своєю сім'єю? (Познайомити - познайомитися). Він сказав, що вчора він ... мене в театрі. Коли ви ... з нею в останній раз? (Бачити - бачитися).

б) Перед їжею потрібно ... руки. Хлопчик ... (мити - митися). Мати ... дитину. Дитина ... (вмивати - вмиватися). Щоранку він ..., ... і .... Цю дитину щоранку ..., ... і ... (вмивати, вмиватися, одягати - одягатися, причісувати - причісуватися).

Тема 13. Купуємо ліки.

План.

Складне речення.

Складне речення зі сполучниками та сполучними словами *хто, що, який, як, коли, де, куди, звідки, чому, навіщо, скільки, тому, тому що, якщо, якщо б* (реальні та нереальні умови), *щоб, який*.

Мета: вивчити особливості побудови складних речень, систематизувати знання із сполучників, пояснити особливості вживання сполучних слів.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: принципи побудови складних речень, різницю між сполучниками та сполучними словами.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: будувати складні речення, правильно добирати сполучник або сполучне слово дотично завданню.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних

студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.

4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.

5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vseosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Завдання 1. *Вставте сполучники і, а, але.*

Справа стілець ... стіл. Ми говоримо повільно, ... правильно. Стілець праворуч, ... стіл зліва. На столі лежать зошит ... ручка. Я добре розумію, ... розмовляю українською погано. Це не зошит, ... підручник. він говорить швидко, ... неправильно. Викладач каже, ... студенти слухають. Ми читаємо текст голосно ... повільно. Студент читає ... пише повільно. Він читає тихо, ... правильно. студентка читає текст ... робить завдання. Викладач пояснює, ... студенти не слухають. Студентка читає текст, ... студент робить завдання.

Складні речення

□ **Зверніть увагу:**

Мені зателефонував <u>друг</u> . Я зустрів <u>друга</u> . Я зателефонував <u>другові</u> . Том запитав <u>про мого друга</u> . Я розмовляв <u>із другом</u> .	Він недавно приїхав з Одеси.
Мені зателефонував <u>друг</u> , Я зустрів <u>друга</u> , Я зателефонував <u>другові</u> , Том запитав <u>про мого друга</u> , Я розмовляв <u>із другом</u> ,	Який / котрий / що недавно приїхав з Одеси.

Завдання 2. *Вставте сполучники і сполучні слова.*

Ви знаєте, ... ця дівчина? Я знаю, ... живе цей студент. Ви не знаєте, ... звідки він приїхав? Скажіть, будь ласка, ... сьогодні число? Ви не знаєте, ... її звати? Ви розумієте, ... я говорю? Ти не знаєш, ... погода буде в неділю. Я не знаю, ... їй років. Скажіть, будь ласка, ... йде цей автобус? Ви не знаєте, ... вчиться його сестра?

Завдання 3. *Замініть прості речення складними із сполучним який.*

а) Де телефон? Він лежав на столі. Ви бачили нового студента? Він приїхав з Африки. Я не знаю цю людину. Він розмовляє з нашим викладачем. Сьогодні ми читаємо текст. ми читали його будинку. Вчора студенти були на

екскурсії в музеї. Музей знаходиться в центрі міста. Ми купуємо продукти в магазині. Магазин знаходиться на сусідній вулиці.

б) Я читав книгу. Ти дав мені її. Де ручки? Я купив їх вчора. Завтра приїдуть батьки. Я давно їх не бачив. Де працює твій друг? Ти дзвонив йому. Я не знаю дівчину. Я дав їй свою парасольку. Це моя молодша сестра. допомагаю їй робити уроки. Я часто згадую свого друга. З цим другом я не бачився кілька років. Як звуть цього людину? Ви розмовляли з ним. Де живе студентка? Ви брали у неї цей підручник.

Зверніть увагу:

Цей <u>юнак</u> – мій друг. <u>Він</u> навчається в університеті.	Цей <u>юнак</u> , який/котрий/що навчається в університеті, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. <u>У нього</u> велика бібліотека.	Цей <u>юнак</u> , у якого/у котрого велика бібліотека, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. <u>Йому</u> нещодавно виповнилося 25 років.	Цей <u>юнак</u> , якому/ котрому нещодавно виповнилося 25 років, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. Я не бачив <u>його</u> кілька років.	Цей <u>юнак</u> , якого/ котрого я не бачив кілька років, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. Я хотів познайомити вас <u>із ним</u> .	Цей <u>юнак</u> , з яким/з котрим я хотів вас познайомити, – мій <u>друг</u> .
Цей <u>юнак</u> – мій друг. <u>На ньому</u> синій костюм.	Цей <u>юнак</u> , на якому/на котрому синій костюм, – мій <u>друг</u> .

Завдання 4. *Вставте потрібний сполучник.*

Я хочу, ... ви подивилися цей фільм. Викладач хоче, ... студенти вивчили це правило. Я хочу, ... ти відповів на це питання. Ми хочемо, ... ви принесли цю книгу. Я хочу, ... ви пішли з нами в кіно завтра ввечері.

Завдання 5. *Вставте дієслово в потрібній формі.*

Батьки хочуть, щоб я ... в університет (прийти). Я хочу, щоб ви ... до нас ввечері (прийти). Я хочу, щоб мій друг ... мені завтра вранці (зателефонувати). Дівчина хоче, щоб подруга ... її (почекати). Мати хоче, щоб син ... теплий шарф (купити).

Завдання 6. *Замініть прості речення реченнями з сполучниками тому що і тому.*

Я не піду в театр. Я вже бачив цей спектакль. Студент не вивчив правило. У нього боліла голова. Мій друг запізнився сьогодні на лекцію. Він пізно встав. Вчора була гарна погода. Ми поїхали в ліс. У спортсмена болить рука. Він не буде грати в баскетбол.

Завдання 7. *Замініть прості речення реченнями з сполучником якщо.*

Ви дасте мені книгу сьогодні. Я поверну її завтра ввечері.
Ми не підемо гуляти. Завтра буде дощ.
Ви хочете вирішити цю задачу. Я допоможу вам.

Завдання 8. *Замініть сполучник **але** сполучником **хоча**.*

На вулиці йшов дощ, але ми пішли гуляти. Він живе в Україні кілька років, але він погано говорить українською. Завдання було важким, але ми зробили його. Ми почали вивчати українську мову рік тому, але вже непогано говоримо українською. Викладач використовував багато незнайомих слів, але студенти зрозуміли його. Моя сестра вже бачила цей фільм, але вона хоче подивитися його ще раз.

Тема 14. Лікуємося вдома.

План.

Узагальнення і систематизація знань про види дієслів.

Основні значення доконаного і недоконаного виду.

Основні словотворчі показники недоконаного і досконалого виду.

Утворення дієслів доконаного виду від дієслів недоконаного.

Вживання дієслів доконаного і недоконаного виду.

Мета: Вчити утворювати дієслова доконаного та недоконаного виду і вживати їх у мовних конструкціях. Ознайомити з видовими парами деяких дієслів.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: способи утворення дієслів ДВ і НДВ за допомогою префіксів, суфіксів, суплетивізму. Розуміти видові значення дієслів ДВ і НДВ.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: вживати дієслова ДВ для позначення дії. Складати тексти і діалоги з вживанням дієслів ДВ і НДВ.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.

2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.

3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.

4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.

5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vseosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Завдання 1. *Утворіть форми минулого часу.*

Сказати, відповідати, будувати, вирішувати, розповідати, вивчити, говорити, їхати, возити, відповісти, пояснити, вирішити, розповісти, вчити, сказати, снідати, їздити, одягатися, дзвонити, обідати, вечеряти, зробити,

робити, слухати, поснідати, носити, почути, повечеряти, чути, пообідати, написати, взяти, прийти, переводити, купити, побудувати, випити, покласти, перевести, побачити, зрозуміти, відповідати, пояснювати, зрозуміти, готувати, розуміти, зателефонувати, везти.

Завдання 2. Змініть речення за зразком.

Зразок: Мені подобається кіно. – Я люблю кіно.

1. Мені подобається літо. 2. Мені подобається дивитись серіали. 3. Тобі подобаються романи? 4. Вам подобається цей студент? 5. Мені подобається ця студентка. 6. Ти мені дуже подобаєшся. 7. Мені подобається Київ. 8. Тобі подобається чай? 9. Нам подобається малювати. 10. Вам подобається жити в квартирі?

Завдання 3. Побудуйте діалоги за зразком.

Зразок: – Вам подобається кіно?

- *Дуже. А вам?*
- *Мені теж подобається кіно.*

Слова для довідок: *Музика, кафе, театр, виставка, музей, спорт, університет, українська мова.*

<p>♦ Запам'ятайте: Кому?</p>	<p>подобатися даватися хотітися здаватися</p>
<p><u>Мені</u> (батьку, матері) <i>подобається</i> наш новий будинок. <u>Йому</u> (Антону, Ганні) <i>хочеться</i> їсти. <u>Їй</u> (нам, викладачеві) <i>здається</i>, що він не дуже добре вчиться. <u>Їм</u> (Жаку, Марії) <i>добре даються</i> мови.</p>	

Завдання 4. Вставте дієслова в потрібній формі.

Я довго ... книгу. Я ... книгу і пішов гуляти (читати - прочитати). Ми ... тест годину. Викладач сказав, що ми добре ... тест (Писати - написати). Студент довго ... завдання, але зміг ... тільки дві (Вирішувати - вирішити). Вчора мій друг ... в кінотеатрі новий фільм. Коли він ... його, він пішов додому (дивитися - подивитися). Вечорами ми ... нові слова. Ми вже ... багато слів (вчити - вивчити). Я все вивчив, але викладач так і не ... мене. Дочка завжди ... батька, якщо чогось не знає (питати - запитати). Сьогодні викладач ... нову тему. Ми не зрозуміли її і попросили ... ще раз (пояснювати - пояснити).

Порівняйте: ВИДИ ДІЄСЛОВА

<p>Вчора я <u>читав</u> текст, <u>писав</u> вправи, <u>вчив</u> діалоги, <u>готував</u> домашнє завдання. Що ти <u>робиє</u>?</p>	<p>Вчора я <u>прочитав</u> текст, <u>написав</u> вправи, <u>вивчив</u> діалоги, <u>приготував</u> домашнє завдання. Що ти <u>зробиє</u>?</p>
--	---

<i>Недоконаний вид (НВ)</i>	<i>Доконаний вид (ДВ)</i>
читати писати вчити готувати робити дивитися слухати робити писати	<u>пр</u> читати <u>на</u> писати <u>ви</u> вчити <u>при</u> готувати <u>з</u> робити <u>по</u> дивитися <u>по</u> слухати

Головні значення видів

<i>1. Назва дії (факт) або процес (як довго?)</i>	<i>1. Результат дії</i>
Я вже <i>диви</i> вся цей фільм. (факт) Він півгодини <i>розв'язував</i> задачу. (як довго? скільки часу?) Я люблю <i>готувати</i> . (факт)	Я вже <i>подивився</i> цей фільм. Ти вже <i>розв'язав</i> задачу? Вона вже <i>приготувала</i> обід.
<i>2. Дія, що повторюється.</i>	<i>2. Одноразова дія</i>
Він <i>читав</i> цю книгу багато разів, бо вона йому подобається.	Він <i>прочитав</i> цю книгу, але вона йому не сподобалась.
<i>3. Одночасність дій</i>	<i>3. Послідовність дій</i>
Вони <i>дивилися</i> фільм та часом <i>обговорювали</i> його.	Ми <i>подивилися</i> фільм, а потім <i>обговорили</i> його.
♦ Запам'ятайте слова, які часто вживаються з тим або іншим видом:	
<i>часом, іноді, інколи, завжди, рідко, часто, зазвичай, щодня, щоранку, щовечора ...</i>	<i>раптом, несподівано, обов'язково, наприкінці, насамкінець ...</i>

Завдання 5. *Виберіть один з дієслів, даних в дужках, і поставте його в потрібну форму. Поясніть свій вибір.*

1. Вони рідко (пообідати / обідати) в ресторані. 2. Він щодня (дарувати / подарувати) їй квіти. 3. Ми (ремонтували / відремонтували) свою машину 3 години. 4. Я забув (заплатити / платити) за телефон. 5. На яку ногу вам боляче (наступити / наступати)? 6. Не треба (сперечатися / посперечатися). 7. Він розучився (пограти / грати) в шахи. 8. Вона встигла (сідати / сісти) в поїзд, який вже відходив. 9. Вони (будували / побудували) будинок 2 роки. 10. Я відвикла (вставати / встати) рано. 11. Не потрібно (замовити / замовляти) таксі: я сам відвезу вас в аеропорт. 12. Він зумів (здавати / здати) всі іспити на відмінно. 13. Їм нудно (жити / пожити) в селі. 14. Він втомився (працювати / прибуття) по 10 годин на добу. 15. Вам шкідливо (є / з'їсти) солоні продукти. 16. Як тобі вдалося (вивчити / вчити) китайську мову за рік? 17. Вона (писати / написати) батькам раз на місяць. 18. Він зміг (виграти / вигравати) у тенісиста, який був набагато сильніший за нього. 19. Ми завжди (брати / взяти) з собою в поїздку різні ліки. 20. Сьогодні він сам (готувати / приготувати) сніданок.

Завдання 6. Вставте замість крапок дієслово доконаного або недоконаного виду в потрібній формі.

1. Студент ... задачу і показав її викладачеві Ми ... завдання 3 години. (Вирішувати / вирішити)
2. Вони ... в Англії 4 роки. Він ... в Німеччині і повернувся на Батьківщину. (Працювати / прийти)
3. Вона відмінно ... до іспиту. Я ... до іспиту 2 дня. (Підготуватися / готуватися).
4. Ти дуже добре ... текст. Він ... текст півдня. (Перевести / переводити)
5. Ми ... квартиру і пішли гуляти. Скільки часу вони ... квартиру? (Прибирати / прибрати)
6. Чому ви так довго ... чай? Я ... чай і пішла на роботу. (Пити / випити)
7. Він ... телевізор і ліг спати. Вони ... телевізор весь вечір. (Подивитися / дивитися)
8. Вона ... зарядку 20 хвилин. Я ... зарядку і став снідати. (Робити / зробити)
9. Викладач ... тести студентів 3 години. Вона ... тести студентів і поїхала в університет. (Перевірити / перевіряти)
10. Він ... роботу місяць. Я ... роботу і почав працювати з понеділка. (Шукати / знайти)

МОДУЛЬ 3. Створення й репрезентація опису з елементами роздуму й уточнення.

Змістовий модуль 13. Опис зовнішності людини та її внутрішнього світу; характеристика спеціаліста

Тема 1. Зовнішній вигляд людини, характер, темперамент.

План.

Вираження суб'єктно-предикатних відношень.

Конструкції з дієсловом-зв'язкою, дієсловами: *мати, володіти, характеризуватися, полягати* та іншими, що означають характеристику предмета (явища).

Мета: вчити утворювати конструкції із дієсловами-зв'язками, дієсловами, що виражають характеристику предмета; вибудовувати суб'єктно-предикативні відношення.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: способи вираження суб'єктно-предикатних відношень, принципи використання окреслених конструкцій з дієсловами.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: будувати речення, правильно вживати конструкції із дієсловами.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП

Паляниця В. А., 2017. 195 с.

5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vscosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Вираження суб'єктно-предикатних відношень

Завдання 1. Вставте сполучне слово **який** в потрібній формі.

Вчора я зустрів дівчину, ... розповідав тобі. Я прочитав книгу, ... ти мені розповідав. Ми не знаємо місто, ... він народився. Я дивився фільм, ... ви розповідаєте. Я не знаю студента, ... ви говорили.

Завдання 2. Вставте потрібний сполучник.

Я хочу, ... ви подивилися цей фільм. Викладач хоче, ... студенти вивчили це правило. Я хочу, ... ти відповів на це питання. Ми хочемо, ... ви принесли цю книгу. Я хочу, ... ви пішли з нами в кіно завтра ввечері.

Завдання 3. Вставте дієслово в потрібній формі.

Батьки хочуть, щоб я ... в університет (прийти). Я хочу, щоб ви ... до нас ввечері (прийти). Я хочу, щоб мій друг ... мені завтра вранці (зателефонувати). Дівчина хоче, щоб подруга ... її (почекати). Мати хоче, щоб син ... теплий шарф (купити).

Порівняйте:

<i>і, й, та, теж, також</i>	<i>а, але'</i>
Брат <i>і</i> сестра розмовляють. Том снідає <i>та</i> слухає радіо.	Брат читає, <i>а</i> сестра пише. Вранці Том снідає, <i>а</i> потім слухає радіо.
Він читає голосно <i>й</i> уважно. Я читаю <i>і</i> розумію завдання.	Він читає повільно, <i>але</i> правильно. Я читаю, <i>але</i> не розумію завдання.
Я розумію правило, Антон <i>теж</i> розуміє. Антон читає добре, Ганна <i>також</i> читає добре. Шафа стоїть ліворуч, ліжка <i>теж</i> стоїть ліворуч.	Я розумію правило, <i>а</i> Антон не розуміє. Антон читає добре, <i>а</i> Ганна читає погано.

Завдання 4. Вставте сполучники і сполучні слова.

Я не пам'ятаю, ... поклав ключі від машини. Студенти ще не знають, ... у них буде іспит. Я не знаю, ... звать цю дівчину. ми ще не знаємо, ... будемо робити на канікулах. Я не розумію, ... ви говорите. Я не чув, ... ви сказали. Викладач хоче, ... студенти прочитали цю книгу. Скажіть, будь ласка, ... можна

купити цей підручник? Повторіть, будь ласка. Ви не знаєте, ... фільм йде сьогодні в кінотеатрі? Мій брат ще не знає, ... він поїде влітку. Я хочу, ... ти мені подзвонив.

Завдання 5. Доповніть речення.

Вчора він не був на заняттях, тому що .... Вчора він не був на заняттях, тому що .... Ми вивчаємо українську мову півроку, тому.... Ми добре говоримо українською, тому що .... Якщо завтра буде дощ, ... Якщо ти подзвониш мені, ... Я зустріню тебе на вулиці, якщо .... Якщо у вас немає цієї книги, ... Хоча вони недавно приїхали в Україну, ... Хоча дівчина кілька разів повторила номер свого телефону, ... Хоча моїй сестрі тільки 7 років, ... Хоча мій друг весь вечір вчив правило, ...

Тема 2. Психологічні типи лікарів.

План.

Способи вираження суб'єкта і предиката.

Узгодження суб'єкта і предиката. Вираження предиката. Іменний тип предиката з дієсловом-зв'язкою *бути* і без дієслова-зв'язки.

Конструкції з модальними словами *треба, потрібно, слід, варто, доцільно* тощо та інфінітивом у ролі предиката.

Мета: вчити утворювати конструкції із модальними дієсловами, будувати речення із різними типами головних членів речення.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: способи вираження суб'єкта і предиката, принципи використання конструкцій з дієсловами-зв'язками та модальними дієсловами.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: будувати речення із зазначеними конструкціями, правильно узгоджувати суб'єкт і предикат.

Література

1. Вальченко І. В., Прилущка Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.

2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.

3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.

4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.

5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vseosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Конструкції з дієсловом-зв'язкою *бути*, без неї

□ **Зверніть увагу: Дієслово *бути***

<i>Минулий час (вчора)</i>	<i>Теперішній час (зараз)</i>	<i>Майбутній час (завтра)</i>
--------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

<i>був, була, було, були</i>		<i>буду, будеш,</i>
Він <i>був</i> удома. Де вона <i>була</i> ? Позавчора <i>був</i> дощ. Вчора <i>було</i> тепло.	Він <i>в</i> дома. Де вона <i>зараз</i> ? <i>Зараз</i> дощ. Сьогодні тепло.	Він <i>буде</i> вдома. Де вона <i>буде</i> ? <i>Завтра буде</i> дощ. <i>Завтра буде</i> тепло.

Завдання 1. *Замініть дієслова ходити, їздити на дієслово бути.*

Зразок: Вчора ми ходили в оперний театр. Вчора ми були в оперному театрі.

1. Вчора вони ходили на студентський вечір. 2. Вчора я ходив в книжковий магазин. 3. Влітку я їздив на батьківщину в Китай. 4. У неділю мої друзі їздили в ліс. 5. Сьогодні вранці ми ходили на цікаву зустріч. 6. Вранці вона ходила на центральну пошту. 7. У суботу моя сім'я ходила в ресторан. 8. Вчора студенти ходили в консерваторію на концерт. 9. У минуле неділю я з братом їздив на стадіон.

Завдання 2. *Замініть дієслово бути на дієслово ходити, їздити.*

Зразок: Вчора ввечері ми були в театрі. Вчора ввечері ми ходили в театр.

1. Нещодавно ми були в Краєзнавчому музеї. 2. У неділю ми були на центральній площі. 3. Вчора вони були на студентському вечорі в гуманітарному університеті. 4. Сьогодні ми з другом були в книжковому магазині. 5. Вчора вона була в стоматологічній поліклініці. 6. В неділю ми були в китайському ресторані.

Завдання 3. *Виконайте вправу за зразком.*

Зразок: Мій брат - журналіст. Мій брат був журналістом. Мій брат буде журналістом.

1. Мій друг - студент. Він - другокурник.
2. Моя молодша сестра - першокласниця.
3. Моя тітка - зубний лікар. 4. Іван Павлович - геолог.
5. Анна Львівна - викладач фізики.
6. Ці молоді люди - артисти.

Зверніть увагу:

<i>Раніше</i>	<i>Зараз</i>	<i>Потім</i>
Вчора у мене <i>не було</i> часу.	Сьогодні у мене <i>немає</i> часу.	Завтра у мене <i>не буде</i> часу.
Вчора у нас <i>не було</i> математики.	Сьогодні у нас <i>немає</i> математики.	Завтра у нас <i>не буде</i> математики.

• Порівняйте:

Василь <i>був</i> на лекції.	Василя <i>не було</i> на лекції.
У нас <i>була</i> математика.	У нас <i>не було</i> математики.
Завтра ми <i>будемо</i> вдома.	Завтра нас <i>не буде</i> вдома.

Завдання 4. *Напишіть речення за зразком.*

Зразок: Саша - школа: Саша ходив в школу. - Саша був в школі.

1. Викладач - кафедра.
2. Учениця - клас.
3. Студенти - аудиторія.
4. Костя - школа.
5. Ілля - поліклініка.
6. Інна - восьмий поверх.
7. Яна - пошта.
8. Ігор - побачення.
9. Студентка - ринок.
10. Друзі - кафе.
11. Іноземні студенти - збори.
12. Група - музей.
13. Ми - берег Дніпра.
14. Сім'я - садок.
15. Діти - цирк.
16. Брати - стадіон.
17. Подруги - проспект Небесної Сотні.

Завдання 5. *Напишіть речення за зразком.*

Зразок: Саша - брат, Полтава: Саша їздив до брата в Полтаву. - Саша був у брата в Полтаві.

1. Ми - бабуся, село.
2. Батько - Черкаси, сестра.
3. Дідусь - Чернігів, онук.
4. Бабуся - місто, внучка.
5. Надя - Париж, подруга.
6. Станіслав - поліклініка, доктор.
7. Вони - гуртожиток, комендант.
8. Студенти-іноземці - деканат, секретар.
9. Ми - консультація, викладач.
10. Я – День народження, брат.
11. Руслан - Львів, дядько.
12. Євген - Литва, наречена.
13. Тома - Білорусь, тітка.
14. Ви - лабораторія, лаборант.
15. Тая і Соня - кафедра, професор.
16. Директор заводу - столиця, міністр.
17. Андрій - майстерня, фахівець.

Тема 3. Лікар, суспільство, держава.

План.

Активні і пасивні конструкції.

Активні конструкції: з перехідними дієсловами; з модальними словами *повинен, мав, треба, можна, слід, варто, потрібно* та ін.

Пасивні конструкції: з дієсловами з постфіксом *-ся*; з пасивними дієприкметниками; з присудковими формами на *-но, -то*; з модальними словами *повинен, треба* та ін.

Конструкції з перехідними й неперехідними дієсловами типу: *припинятися–припиняти; змінюватися–змінювати; перетворюватися–перетворювати*.

Мета: вчити вживати конструкції із перехідними дієсловами; з модальними словами *повинен, мав, треба, можна, слід, варто, потрібно*; пасивні конструкції з дієсловами з постфіксом *-ся*; з пасивними дієприкметниками; з присудковими формами на *-но, -то*; з модальними словами *повинен, треба*; конструкції з перехідними й неперехідними дієсловами типу: *припинятися–припиняти; змінюватися–змінювати; перетворюватися–перетворювати*.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: особливості вживання конструкцій із перехідними дієсловами; з модальними словами *повинен, мав, треба, можна, слід, варто, потрібно*; пасивних конструкцій з дієсловами з постфіксом *-ся*; пасивних дієприкметників, з присудковими формами на *-но, -то*; модальних слів *повинен, треба*; конструкції з перехідними й неперехідними дієсловами.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: розрізняти активні і пасивні конструкції, будувати означені конструкції.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Активні і пасивні конструкції

Дієприкметники виражають ознаку за дією, яку здійснює сам діяч (особа чи предмет), або ознаку предмета, що зазнає на собі дію іншого предмета. У зв'язку з цим дієприкметники поділяються на *активні і пасивні*.

Активні форми. Теперішній час

Активні дієприкметники виражають ознаку діючого предмета (*згасаюче світло – світло згасає; в'януть квіти – квіти в'януть*). Утворення і вживання дуже обмежене (тільки від дієслів, що виражають дію поза об'єктами

відношеннями: *квітучий сад, кипляча вода, сидяча робота, колюча троянда, благаючі очі, пануючий погляд, діючий закон, ріжучий інструмент*).

1. **Зверніть увагу на утворення дієприкметників:** творяться від основи теперішнього часу неперехідних (зрідка перехідних) дієслів:

<i>I дієв.</i>	діяти – діють – діючий (-а,-е,-і) ревіти – ревуть – ревучий (-а,-е,-і)	-уч-/-юч- (-ий,-а,-е,-і)
<i>II дієв.</i>	лежати – лежать – лежачий (-а,-е,-і) сидіти – сидять – сидячий (-а,-е,-і)	-ач-/-яч- (-ий,-а,-е,-і)

Активні форми. Минулий час

Утворюються від неперехідних дієслів доконаного виду за допомогою суфіксу **-л-**: змарніти – *змарнілий* (-а,-е,-і); позеленіти – *позеленілий* (-а,-е,-і), посивіти – *посивілий* (-а,-е,-і).

При творенні від дієслів із суфіксом **-ну-** цей суфікс випадає: зів'янути – *зів'ялий* (-а,-е,-і), замерзнути – *замерзлий* (-а,-е,-і).

Перехідні дієслова виражають дію, безпосередньо спрямовану на об'єкт (*Зн.в.* або *Р.в.* іменника/займенника без прийменника, дієслово при *Р.в.* часто вживається з часткою **не**): *писати вправу виконувати завдання, читати газету, дивитися фільм, знати його; купив хліба; не чув батька, не бачив моря. **Неперехідні** дієслова означають стан або дію, яка безпосередньо не переходить на предмет: *гуляти вулицями, поратися у кухні, привітатися із слухачами, радіти зустрічі*.*

2. **Зверніть увагу:**

- Активні дієприкметники в сучасній мові поширені мало, замість них вживаються описові форми і складнопідрядні речення з означальним підрядним: *товариш, що мешкає навпроти; учень, який відповідає на питання; той, що сказав; який розповів і под.*

- Активні дієприкметники **не** утворюються від дієслів із постфіксом **-ся**.

Завдання 1. Утворіть дієприкметники теперішнього часу.

Жити, розповідати, любити, грати, бути, дивитися, давати, робити, сидіти, працювати, вирішувати, мати, ненавидіти, отримувати, цікавитися, залежатиме, вчитися, розуміти, створювати, радити.

Завдання 2. Назвіть дієслова, від яких утворені дієприкметники.

Вивчаючий, працюючий, знаючий, слухаючий, бажаючий, купуючий, зустрічаючий, збираючий, малюючий, мріючий, критикуючий, танцюючий.

Завдання 3 Вставте дієприкметники в потрібній формі.

Тебе питав студент, (живе) з тобою в гуртожитку. В університеті ми зустріли студенток, (здає) іспит з російської мови. Дівчина, (сидить) біля вікна, читає книгу. Брат отримав лист від одного, (живе) в Ніжині. У театрі ми зустріли дівчину, (працює) в бібліотеці. Іноземні студенти, (слухає) лекцію разом з нами, добре знають українську мову. Сестра, (живе) в Києві, прислала мені лист. Викладач підійшов до студента, (сидить) біля мене. Я познайомився

з дівчиною, (вивчає) англійську мову. Друг відправив лист сестрі, (відпочиває) на море.

Пасивні форми дієприкметників

Пасивні дієприкметники виражаються формами минулого часу ДВ і НВ (зображений і зображуваний, запланований і планований). Називають ознаку, що зумовлена дією іншої особи чи предмета: моя *кохана* дівчина (дівчина, яку я кохаю); фрукти, *привезені* з півдня (фрукти, які привезли з півдня). Творються тільки від перехідних дієслів за допомогою суфіксів:

- **-н-** (основи на *-а/-я-*): написати – написаний, посіяти – посіяний;
- **-ен-** (основи на *приголосний* або *и-*): створити – створений, віднести – віднесений, варити – варений;
- **-єн-** (основи на *-ї-*): загоїтися – загоєний;
- **-т-** (від односкладових дієслівних основ на *и-, і-, у-, я-, жа-, ча-, ша-, ща-*): бити – битий, лити – литий, жати – жатий, взяти – взятий, терти – тертий, закрити – закритий, нагріти – нагрітий, роздути – роздутий.

• *Винятки*: зримий, любий.

Зверніть увагу:

-ен- або **-т-** (від деяких дієслів із суф. **-ну-**, а також із звукосполученням **-оло-/-оро-**):

замкнути – замкнутий і замкнений; кинути – кинутий і кинений;

повернути – повернутий і повернений; одягнути – одягнутий і одягнений; молоти – молотий і мелений;

пороти – поротий і порений;

Перед суф. **-ен-** іноді з'являється *л* (основа дієслова на *б, п, в, м, ф*): зробити – зроблений, купити – куплений, поставити – поставлений, осоромити – осоромлений, розграфити – розграфлений.

Запам'ятайте:

1. Чергування приголосних (при утворенні дієприкм. за допомогою суф. **-ен-**):

- **д – дж**: попередити – попереджений;
- **з, з – ж**: перемогти – переможений, звузити – звужений;
- **с – ш**: оголосити – оголошений;
- **с – ш**: перевести – переведений;
- **зд – ждж**: об'їздити – об'їжджений;
- **к, т – ч**: посікти – посічений, сплатити – сплачений;
- **ст – ш**: почистити – почищений.

2. Наголошений суф. **-ува -/юва -** змінюється на **-о ва- (-й/ьо ва-)**: організувати – організований, відшкодувати – відшкодований, завоювати – завойований, намалювати – намальований (*порівн.*: показувати – показуваний, *ненаголош. суф.*).

3. У суфіксах дієприкметників пишеться одна літера **-н-** (наголос падає на основу): визнаний, незлічений, непримирений, неказаний, неоцінений, нескінчений (*порівн.* із прикметниками з наголош. суф. **-а нн-, -е нн-**: невизнаний, незлічений, непримирений, неказаний, неоцінений, нескінчений).

Завдання 4. Утворіть дієприкметники минулого часу.

Жити, розповідати, любити, дзвонити, посилати, грати, бути, дивитися, давати, робити, сидіти, почати, працювати, вирішувати, мріяти, мати, дізнатися, займатися, збирати, зателефонувати.

– **Запам'ятайте:** дієприкметник разом із залежними від нього словами називається дієприкметниковим зворотом: *Сьогодні доставили товари, замовлені в Інтернеті.*

– **Порівняйте:**

Речення з дієприкметниковим зворотом	Складне речення з означальним підрядним
У мене є книжка, написана цим автором.	= У мене є книжка, яку написав цей автор.
Закон, відкритий цим вченим, має велике значення у науці.	= Закон, який відкрив цей вчений, має велике значення у науці.
На столі лежать документи, забуті вчора Юрком.	= На столі лежать документи, які вчора забув Юрко.
дієприкметник+О5	який (Зн.в.)+дієслово+ S
О5 → S	

Зверніть увагу: дієприкметниковий зворот відокремлюється комами, якщо він стоїть після пояснюваного слова: *У музеї ми побачили картини, створені великими художниками.* Якщо зворот стоїть перед пояснювальним словом, він не відокремлюється комами: *У музеї ми побачили **створені великими художниками** картини.*

– **Запам'ятайте:** дієприкметники відмінюються, як прикметники твердої групи (*куплений, купленого, купленому, купленим*). Форма дієприкметника узгоджується з пояснювальним словом.

– **Порівняйте:**

Мені подобається <u>книжка</u> , написана цим автором.	Мені подобається книжка, яку написав цей автор.
Я знайшов цікаве оповідання в <u>книжці</u> , написаній цим автором.	Я знайшов цікаве оповідання в книжці, яку написав цей автор.
Де можна знайти нову <u>книжку</u> , написану цим автором?	Де можна знайти нову книжку, яку написав цей автор?
У бібліотеці немає <u>книжки</u> , написаної цим автором.	У бібліотеці немає книжки, яку написав цей автор.
Цікаво виступав <u>фізик</u> , нагороджений Нобелівською премією.	Цікаво виступав фізик, якого нагородили Нобелівською премією.

Ми взяли автограф <u>у фізика</u> , <i>Нагородженого Нобелівською премією</i>	Ми взяли автограф у фізика, <i>якого нагородили Нобелівською премією.</i>
Я дивився інтерв'ю з <u>фізиком</u> , <i>нагородженим Нобелівською премією.</i>	Я дивився інтерв'ю з фізиком, <i>якого нагородили Нобелівською премією.</i>
Я прочитав <u>про фізика</u> , <i>нагородженого Нобелівською премією.</i>	Я прочитав про фізика, <i>якого нагородили Нобелівською премією.</i>

Завдання 5. Замініть складні речення, реченнями з дієприкметниковим зворотом.

Зразок: *Діти, захоплені грою, не чули слів матері. – Діти, які захопилися грою, не чули слів матері.*

З нами вчиться студент, який добре знає англійську мову. Будівлю, що знаходиться на цій вулиці, побудували недавно. Студентка, яка зараз танцює на сцені, живе в нашому гуртожитку. Вчора до нас прийшов студент, який здає іспит з української мови. Хлопчик, який сидить біля вікна і читає книгу, живе в моєму будинку. Студенти, які стоять в коридорі, вчать на економічному факультеті. Викладач, який увійшов до аудиторії, добре знає французьку мову. Мій друг вчиться в університеті, який знаходиться в центрі міста. Ми проводжали студента, який їде на батьківщину. Я зустрівся з подругою, яка вивчає іспанську мову

Активні та пасивні конструкції

Недоконаний вид

<i>Активні конструкції</i>	<i>Пасивні конструкції</i>
Теперішній час	
Цю споруду <u>будують</u> вже майже три роки.	Ця споруда <u>будується</u> вже майже три роки.
Цей стадіон <u>відкривають</u> у наступному місяці.	Цей стадіон <u>відкривається</u> у наступному місяці.
Студенти завжди вчасно <u>виконують</u> завдання.	Завдання завжди <u>виконуються</u> (студентами) вчасно.
Минулий час	
Цю споруду <u>будували</u> майже 10	Ця споруда <u>будувалася</u> майже 10 років.
<u>Студенти</u> завжди вчасно <u>виконували</u> завдання.	<u>Завдання</u> завжди <u>виконувалися</u> (студентами) вчасно.
Майбутній час	
Матч <u>трансляватимуть</u> (будуть <u>транслявати</u>) усі телевізійні канали.	Матч <u>трансляватиметься</u> (буде <u>трансляватися</u>) усіма каналами.

Зн.в.+дієслово (односкладні неозначено-особові речення) Н.в.+дієслово+Зн.в.	Н.в. + дієслово+ся + (Ор.в.)
(S) (O5) Дієслово дієслово+ся	

Доконаний вид

Активні конструкції (односкладні неозначено-особові речення) Зн.в. + дієслово	Пасивні конструкції Н.в. + (бути) + пас. дієприкм. мин. ч.
Минулий час	
Цю споруду <u>побудували</u> майже 100 років тому.	Ця споруда <u>(була) побудована</u> майже 100 років тому.
Цей стадіон <u>відкрили</u> у минулому місяці.	Цей стадіон <u>(був) відкритий</u> у минулому місяці.
Завдання <u>виконали</u> вчасно.	Завдання <u>(було) виконане</u> вчасно.
Майбутній час	
Будівництво <u>завершать</u> через рік.	Будівництво <u>буде завершене</u> через рік.
Роботу <u>виконають</u> вчасно.	Робота <u>буде виконана</u> вчасно.

• Порівняйте:

Активні конструкції	Пасивні конструкції
Поет <u>присвятив</u> цей вірш своїй батьківщині.	Цей вірш <u>(був) присвячений</u> (поетом) батьківщині.
Усі студенти вже <u>отримали</u> паспорти.	Паспорти вже <u>(були) отримані</u> (усіма студентами).
Ми <u>перекладемо</u> статтю до п'ятниці.	Стаття <u>буде перекладена</u> (нами) до п'ятниці.
Ви <u>можете змінити</u> умови контракту? / <u>Можливо змінити</u> умови контракту?	Чи <u>можуть бути змінені</u> (вами) умови контракту?
Я <u>повинен виконати</u> це завдання вчасно.	Завдання <u>повинне бути виконане</u> (мною) вчасно.
(Н.в.)+дієслово+Зн.в.	(Ор.в.) + (бути)+пас.дієприкм. мин. ч. + Н.в.

S (O5)**Дієслово пас. дієприкм. мин. ч.****Завдання 6. Вставте дієприкметники в потрібній формі.**

Я живу в будинку, (побудований) 10 років тому. На концерт, (організований) студентами театрального інституту, прийшов відомий актор. Ти читав статтю, (надрукований) в цій газеті? студенти уважно слухали професора, (запрошений) в університет. Ми не читали книгу, (написаний) цим письменником. викладач перевірів завдання, (вирішене) нами. Новий студент не зрозумів правила, (написаний) на дошці. Я отримав листівку, (присланий) мені другом з Чехії. Ми обговорювали фільм, (побачений) нами вчора. Я читаю книгу, (подарований) мені другом.

Безособові дієслівні форми на -но, -ено, -то

Українській мові властиві дієслівні форми на **-но, -ено, -то**.

Вони утворюються від пасивних дієприкметників мин. ч. із суф. **-н/-ен-/-т-**: з'ясований – з'ясовано, покладений – покладено, вкритий – вкрито. Це незмінні слова. Вони виражають дію, не пов'язану безпосередньо з діячем, і виступають у ролі головного члена в односкладному безособовому реченні: *Хай буде вік прожито як належить* (Л. Костенко).

Речення з пас. дієприкм. і з формами на **-но, -ено, -то** часто близькі за змістом. Різниця у тому, що дієприкметник вказує на ознаку за дією, а безособова форма на **-но, -ено, -то** – на результат дії. Порівняйте:

Роботу <u>виконано</u> вчасно.	Робота <u>виконана</u> вчасно.
Цього року <u>буде завершено</u> нову лінію метро.	Цього року <u>буде завершена</u> нова лінія метро.
Цю книгу <u>було перекладено</u> на українську мову.	Ця книга <u>була перекладена</u> на українську мову.
O4 + (було/буде) + ...o (безос. дієсл. форма)	S + (бути) + дієприкм.
Що <u>було зроблено</u> за	Що <u>зробили</u> за минулий рік?
Текст вже <u>перекладено</u> .	<u>Ми</u> вже <u>переклали</u> текст.
Нову сукню <u>буде пошито</u> до	<u>Я</u> <u>пошию</u> нову сукню до свята.
O4 + (було/буде) + ...o (безособове односкладне речення)	O4+дієслово (односкладні неозначено-особові речення) S.+дієслово+ O4

□ **Зверніть увагу:** кінцеве **-o** в безособових дієслівних формах є не закінченням, а суфіксом.

Порівняйте:

<i>Стверджувальні речення</i>	<i>Заперечні речення</i>
Текст було <u>перекладено</u> .	Текст не було <u>перекладено</u> . [≈] Текста не було <u>перекладено</u> .
Нову сукню <u>буде пошито</u> до свята.	Нову сукню <u>не буде пошито</u> до свята. [≈] Нової сукні <u>не буде пошито</u> до
<i>O4 + (було/буде) + ...o</i>	<i>O4 / O2 + не (було/буде) + ...o</i>

Завдання 7. Вставте потрібне

Олена переглядає журнал, ... сьогодні на пошті Цей журнал ... вчора ввечері?	отриманий – отримано
Наш університет ... недавно. Наша навчається в університеті, ... рік тому.	побудований – побудовано
Подання ... деканом. Заява, ... деканом, лежать на столі.	підписаний – підписано
Наш університет ... у 1822 році. Коли ...ваш університет?	заснований – засновано
Нам продемонстрували короткометражку, ... відомим оператором. Ця стрічка ... на заході Франції.	знятий – знято
– Коли ... твоя фірма? – Здається, твою фірму ... місяців 8 тому.	створений – створено
Мені треба віднести до читальної зали ... журнали. За рік ним не ... жодного наукового журналу.	прочитаний – прочитано
Сашкові дісталась колекція марок, ... його дідусем. Цю колекцію ... за 40 років.	зібраний – зібрано

• Порівняйте:

Повинен (повинна, повинне, повинні)	Треба, потрібно, слід, необхідно
<i>Хто повинен що зробити?</i>	<i>Кому треба що зробити?</i>
Завтра я повинен надіслати телеграму батькам.	Завтра мені треба надіслати телеграму батькам.
Мати дуже стомилася, вона повинна відпочити.	Мати дуже стомилася, їй потрібно відпочити.

<i>Маля повинне спати.</i>	<i>Маляті треба спати.</i>
<i>Студенти повинні багато працювати.</i>	<i>Студентам слід багато працювати.</i>
<i>Ти обов'язково повинен кинути палити.</i>	<i>Тобі необхідно обов'язково кинути палити.</i>

♦ Запам'ятайте:	щоб = аби'
Щоб добре скласти іспит, треба багато працювати. = Аби добре скласти іспит, треба багато працювати.	

□ Зверніть увагу:

<i>минулий час</i>	<i>теперішній час</i>	<i>майбутній час</i>
<i>Вам треба було пити ці ліки тричі на день.</i>	<i>Вам треба пити ці ліки тричі на день.</i>	<i>Вам треба буде пити ці ліки тричі на день.</i>
<i>Йому слід було залишатися у ліжку.</i>	<i>Йому слід залишатися у ліжку.</i>	<i>Йому слід буде залишатися у ліжку.</i>
<i>Після операції їй неможна було вставати 3 дні.</i>	<i>Після операції їй неможна вставати 3 дні.</i>	<i>Після операції їй неможна буде вставати 3 дні.</i>
<i>Після операції батькові важко було ходити.</i>	<i>Після операції батькові важко ходити.</i>	<i>Після операції батькові важко буде ходити.</i>
<i>Ви повинні були пити цю мікстуру двічі на день.</i>	<i>Ви повинні пити цю мікстуру двічі на день.</i>	<i>Ви повинні будете пити цю мікстуру двічі на день.</i>
<i>Медсестра повинна була зробити мені укол.</i>	<i>Медсестра повинна зробити мені укол.</i>	<i>Медсестра повинна буде зробити мені укол.</i>

Завдання 8. Вставте дієприкметники у потрібній формі.

Ким (побудований, побудовано) ця будівля? Сестра показала мені картину, (куплені, куплено) у Франції. Цей лист (прислане, прислано) мені з дому. Я живу в будинку, (побудований, побудовано) два роки тому. Ти прочитав статтю, (надрукований, надруковано) в останньому номері? Ці газети вже (прочитаний, прочитано) мною.

Змістовий модуль 14. Вираження повідомлення на запропоновану інтенційну програму

Тема 4. Історія медицини України.

План.

Конструкції з дієсловами доконаного і недоконаного виду.

Творення видових форм дієслова. Конструкції з дієсловами недоконаного й доконаного виду в ролі предиката.

Обставинні слова, що вживаються з цими дієсловами.

Мета: вчити вживати дієслова доконаного і недоконаного виду; конструкції з дієсловами недоконаного й доконаного виду в ролі предиката;

обставинні слова, що вживаються з цими дієсловами утворювати видові форми дієслів.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: значення та особливості вживання дієслів доконаного і недоконаного виду; конструкцій з дієсловами недоконаного й доконаного виду в ролі предиката; обставинних слів.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: вживати дієслова доконаного і недоконаного виду; обставинні слова, що вживаються з цими дієсловами, утворювати видові форми дієслів.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Види дієслова

Вчора я <u>читав</u> текст, <u>писав</u> вправи, <u>вчив</u> діалоги, <u>готував</u> домашнє завдання. Що ти <u>робиш</u>?	Вчора я <u>прочитав</u> текст, <u>написав</u> вправи, <u>вивчив</u> діалоги, <u>приготував</u> домашнє завдання. Що ти <u>зробиш</u>?
<i>Недоконаний вид (НВ)</i>	<i>Доконаний вид (ДВ)</i>
читати писати вчити готувати робити дивитися слухати робити	<u>прочитати</u> <u>написати</u> <u>вивчити</u> <u>приготувати</u> <u>зробити</u> <u>подивитися</u> <u>послухатизробити</u>

◆ Запам'ятайте способи утворення видів

<i>НВ</i>	<i>1. Префіксальний</i>	<i>ДВ</i>
робити писати знайомитися вітатися вчити		зробити на писати по знайомитися пр ивітатися ви вчити
<i>(-а/-я-, -ува/-юва-)</i>	<i>2. Суфіксальний</i>	<i>(-и-, -а-, -ну-)</i>
кричати виконувати лягати пояснювати		крикнути виконати лягти пояснити
<i>3. Зміна наголосу (іноді з чергуванням у корені)</i>		
склика́ти примі́ряти розріза́ти сіда́ти		скликати приміряти розрізати сісти
<i>4. Різні основи</i>		
брати (беру, береш...) говорити шукати ловити (ловлю, ловиш...)		взяти (візьму, візьмеш...) сказати (скажу, скажеш...) знайти (знайду, знайдеш...) спіймати

◆ Запам'ятайте

Головні значення видів

<i>1. Назва дії (факт) або процес (як довго?)</i>	<i>1. Результат дії</i>
Я вже <i>диви</i> вся цей фільм. (факт) Він півгодини <i>розв'язував</i> задачу. (як довго? скільки часу?) Я люблю <i>готувати</i> . (факт)	Я вже <i>подивився</i> цей фільм. Ти вже <i>розв'язав</i> задачу? Вона вже <i>приготувала</i> обід.
<i>2. Дія, що повторюється.</i>	<i>2. Одноразова дія</i>
Він <i>читав</i> цю книгу багато разів, бо вона йому подобається.	Він <i>прочитав</i> цю книгу, але вона йому не сподобалась.
<i>3. Одночасність дій</i>	<i>3. Послідовність дій</i>
Вони <i>дивилися</i> фільм та часом <i>обговорювали</i> його.	Ми <i>подивилися</i> фільм, а потім <i>обговорили</i> його.
◆ Запам'ятайте слова, які часто вживаються з тим або іншим видом:	
<i>часом, іноді, інколи, завжди, рідко, часто, зазвичай, щодня, щоранку, щовечора ...</i>	<i>раптом, несподівано, обов'язково, наприкінці, насамкінець ...</i>

Завдання 1. Вставте дієслова.

Я довго ... книгу. Я ... книгу і пішов гуляти (читати - прочитати). Ми ... тест годину. Викладач сказав, що ми добре ... тест (писати - написати). Студент довго ... завдання, але зміг ... тільки дві (вирішувати - вирішити). Вчора мій друг ... в кінотеатрі новий фільм. Коли він ... його, він пішов додому (дивитися - подивитися). Вечорами ми ... нові слова. Ми вже ... багато слів (вчити - вивчити). Я все вивчив, але викладач так і не ... мене. Дочка завжди ... батька, якщо чогось не знає (питати - запитати). Сьогодні викладач ... нову тему. Ми не зрозуміли її і попросили ... ще раз (пояснювати - пояснити).

□ Зверніть увагу:	починати/почати продовжувати/продовжити + НВ закінчувати/закінчити
<i>Я <u>почав вивчати</u> українську мову 2 місяці тому. Він <u>продовжує працювати</u> у банку.</i>	

Завдання 2. *Напишіть дієслова доконаного виду.*

Читати - прочитати, обідати - ..., слухати - ..., писати - ..., купувати - ..., готувати - ..., брати - ..., говорити - ..., дивитися - ..., робити - ..., пояснювати - ..., відпочивати - ..., вивчати - ..., відповідати - ..., питати - ...

Завдання 3. *Дайте відповідь на питання за зразком.*

Зразок: - Чому ви не пишете вправу? - Я вже написав його.

1. Чому ти не читаєш лист?
2. Чому ви не вчите вірші?
3. Чому вони не повторюють дієслова?
4. Чому вона не вирішує завдання?
5. Чому ви не читаєте розповідь?
6. Чому він не пише вправу?
7. Чому він не дивиться фільм?

Завдання 4. *Напишіть фрази за зразком.*

Зразок: Анна писала лист. - Анна вже написала лист.

1. Віктор вирішував завдання.
2. Викладач пояснював новий урок.
3. Антон робив домашнє завдання.
4. Студенти читали текст і писали диктант.
5. Алі повторював нові слова.

□ **Зверніть увагу:**

Немає -ся/-сь (перехідні)	Є -ся/-сь (неперехідні)
----------------------------------	--------------------------------

<p>1. <u>Суб'єкт хто?</u> починати/почати закінчувати/закінчити продовжувати/продовжити відчиняти/відчинити зачиняти/зачинити зупиняти/зупинити Коли <u>ти починаєш</u> працювати? <u>Він</u> закінчив роботу о п'ятій. <u>Господар</u> відчиняє магазин о дев'ятій годині ранку. <u>Водій</u> зупинив машину на</p>	<p><u>Суб'єкт що?</u> починатися/початися закінчуватися/закінчитися продовжуватися/продовжитись відчинятися/відчинитися зачинятися/зачинитися зупинятися/зупинитися Коли <u>починається урок?</u> <u>Робота</u> закінчується о п'ятій. <u>Магазин</u> відчиняється о дев'ятій годині ранку. <u>Машина</u> зупинилася на</p>
<p>2. дієслово + кого? що?(Зн.в.) вмивати/вмити витирати/витерти вчити/навчити готувати/приготувати Ніна <u>приготувала обід</u>(Зн.в.). Він любить <u>фотографувати</u>.</p>	<p>дієслово з ся + ін. відм.(себе) вмиватися/вмитися витиратися/витертися вчитися/навчитися (чого?) готуватися/приготуватися (до чого?) Ніна <u>готується до іспиту</u>(Р.в.). Він</p>

♦ **Запам'ятайте:** тривати = продовжуватися
Життя (що?) *триває.* = Життя *продовжується*

Завдання 5. Переробіть речення. Замініть дані дієслова за зразком.
Зразок. Сонце нагріває землю. - Земля нагрівається сонцем.

1. Лампа освітлює кімнату.
2. Поет пише вірш, а композитор пише музику.
3. Хвиля промила піщаний замок.
4. Механік ремонтує апарат.
5. Лікар оглядає хворого.

Завдання 6. Виберіть дієслово.

Весна цього року (почалась - початись) рано.

Ми (закінчилися - закінчили) роботу і пішли додому.

Будинок (будується - буде) робочими.

У магазині (продаються - продають) російську літературу.

Ми часто (зустрічаємося - зустрічаємо) з друзями.

Щоранку я встаю, (вмиваюся - умиваю), (одягаюся - одягаю) і йду на роботу.

МАЙБУТНІЙ ЧАС ДІЄСЛІВ ДОКОНАНОГО ВИДУ

□ **Зверніть увагу на парадигму дієслів (НВ і ДВ).**

Минулий час	Теперішній час	Майбутній час
НВ. Інф. <u>читати</u>		

він читав вона читала воно читало вони читали	я читаю ти читаєш... вони читають <i>Наказовий спосіб:</i> Читай (-те, -мо)!	я буду читати ти будеш... вони будуть я читатиму ти читатимеш... вони читатимуть
<i>ДВ. Інф. прочитати</i>		
він прочитав вона прочитала воно прочитало вони прочитали		я прочитаю ти прочитаєш... вони прочитають <i>Наказовий спосіб:</i> Прочитай (-те,-мо)!
<i>НВ. Інф. пояснювати</i>		
він пояснював вона пояснювала воно пояснювало вони пояснювали	я пояснюю ти пояснюєш... вони пояснюють <i>Наказовий спосіб:</i> Пояснюй (-те, -мо)!	я буду пояснювати ти будеш... вони будуть я пояснюватиму ти пояснюватимеш... вони пояснюватимуть
<i>ДВ. Інф. пояснити</i>		
він пояснив вона пояснила воно пояснило вони пояснили		я поясню ти поясниш... вони пояснять <i>Наказовий спосіб:</i> Поясн и (-іть, -імо)!

<i>НВ. Інф. говорити</i>		
він говорив вона говорила воно говорило вони говорили	я говорю ти говориш... вони говорять <i>Наказовий спосіб:</i> Говори (-іть, -імо)!	я буду говорити ти будеш... вони будуть я говоритиму ти говоритимеш... вони говоритимуть
<i>ДВ. Інф. сказати</i>		
він сказав вона сказала воно сказало вони сказали		я скажу ти скажеш ... вони скажуть <i>Наказовий спосіб:</i> Скажи (-іть, -імо)!

♦ **Запам'ятайте:** дієслова *авансувати, адресувати, веліти, ранили, наслідувати, організувати* та деякі ін. однією формою виражають *НВ* і *ДВ*.

Завдання 7. Прочитайте речення. Порівняйте вживання дієслів майбутнього часу *НВ* і *ДВ*.

НВ	ДВ
Завтра Ганна <i>буде читати</i> (<i>читатиме</i>) цю книжку. О шостій годині вона <i>буде вечеряти</i> (<i>вечерятиме</i>). Сьогодні Ганна <i>буде вчити</i>	Завтра Ганна <i>прочитає</i> цю книжку і дасть її мені. Вона <i>повечеряє</i> й піде у парк. Сьогодні Ганна <i>вивчить</i> нові дієслова.
<i>Що Ганна буде робити</i> (<i>робитиме</i>)?	<i>Що Ганна зробить?</i>

Завдання 8. *Напишіть за зразком.*

Зразок: Завтра на уроці ми **БУДЕМО ПИСАТИ** диктант, а потім **БУДЕМО ЧИТАТИ** текст. - Завтра на уроці ми **НАПИШЕМО** диктант, а потім **ПРОЧИТАЄМО** текст.

1. Після уроків я буду обідати, відпочивати, потім буду робити домашнє завдання.

2. Увечері Ісмаїл буде вирішувати завдання, вчити слова, потім буде дивитися телевізор.

3. На занятті ми будемо повторювати граматику і розповідати текст.

4. Завтра вранці Мурат буде робити зарядку, слухати музику, потім буде пити каву.

5. Завтра ти будеш купувати овочі та фрукти, готувати вечерю, а потім будеш відпочивати.

Тема 5. Видатні українські лікарі.

План.

Конструкції зі словами *не треба, не можна, не слід, не годиться, не раджу, не хочеться, досить, шкідливо* та дієслова недоконаного виду в інфінітиві зі значеннями небажаності, непотрібності, недоцільності, заборони.

Конструкції з дієсловами доконаного виду в інфінітиві зі значенням застереження, фізичної неможливості або потенційної можливості досягнення результату.

Мета: вчити вживати дієслова доконаного і недоконаного виду; конструкції з дієсловами недоконаного й доконаного виду в інфінітиві зі значеннями небажаності, непотрібності, недоцільності, заборони та зі значенням застереження, фізичної неможливості або потенційної можливості досягнення результату.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: значення та особливості вживання дієслів доконаного і недоконаного виду; конструкції зі словами *не*

треба, не можна, не слід, не годиться, не раджу, не хочеться, досить, шкідливо та дієслова недоконаного виду в інфінітиві зі значеннями небажаності, непотрібності, недоцільності, заборони; конструкції з дієсловами доконаного виду в інфінітиві зі значенням застереження, фізичної неможливості або потенційної можливості досягнення результату.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: вживати дієслова доконаного і недоконаного виду та конструкції з ними.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Завдання 1. *Закінчіть речення, використовуючи дієслова недоконаного і доконаного виду майбутньому часі з запереченням.*

1. Він поламав руку, тому не ...
2. Він не отримає диплом, якщо не ...
3. Друг довго хворів, тому не ...
4. Він ще погано знає українську мову, тому не ...
5. Ви не вступите до університету, якщо не ...
6. Лікар не буде лікувати вас, якщо ви не ...
7. Ви захворієте, якщо не ...

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

як змінюються дієслова доконаного і недоконаного виду в українській мові.

	Недоконаний вид		Доконаний вид	
Теперішній час	Я читаю	Ми читаємо		
	Ти читаєш	Ви читаєте		
	Він читає	Вони читають		
Минулий час	Я читав	Ми читали	Я прочитав	Ми прочитали
	Ти читав	Ви читали	Ти прочитав	Ви прочитали
	Він читав	Вони читали	Він прочитав	Вони прочитали
	Вона читала		Вона прочитала	
	Я буду читати = Я читатиму		Я прочитаю	
	Ти будеш читати = Ти читатимеш		Ти прочитаєш	

Майбутній час	Він буде читати = Він читатиме	Він прочитає	
	Ми будемо читати = Ми читатимемо	Ми прочитаємо	
	Ви будете читати = Ви читатимете	Ви прочитаєте	
	Вони будуть читати = Вони читатимуть	Вони прочитають	

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

ЩОДНЯ		1 РАЗ	
ЧАСТО	+ НЕДОКОНАНИЙ	НАРЕШТІ	+ ДОКОНАНИЙ
ІНОДІ	ВИД	ОБОВ'ЯЗКОВО	ВИД
ІНКОЛИ		ШВИДКО	
ЗРІДКА		ВІДРАЗУ	(Я прочитав
ДОВГО	(Я читаю		прочитаю)
НЕДОВГО	Читав		
ВЕСЬ ДЕНЬ	буду читати)		
2 ГОДИНИ			
ДЕКІЛЬКА РАЗІВ			

Завдання 2. Прочитайте речення, визначте вид виділених дієслів.

1. Я НЕ БУДУ ЧИТАТИ цю книгу. Вона нецікава.
2. Вона НЕ БУДЕ ВСТУПАТИ на економічний факультет, тому що не любить економіку.
3. Сьогодні ми НЕ БУДЕМО перекладати текст, тому що будемо готуватися до контрольної роботи.
4. Я НЕ ПРОЧИТАЮ цей журнал за один день.
5. Я НЕ ПЕРЕКЛАДУ статтю швидко, тому що в ній багато нових слів.

Тема 6. Історія світової медицини.

План.

Конструкції з імперативом для вираження значень: спонукання до дії, прохання, вимагання.

Синонімічність конструкцій: *не треба (не слід, не варто)*.

Мета: вчити вживати конструкції з імперативом для вираження

спонукання до дії, прохання, вимагання, визначити та правильно використовувати синонімічні конструкції із дієсловами *не треба, не слід, не варто*.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: значення та особливості вживання конструкцій з імперативом для вираження спонукання до дії, прохання, вимагання, синонімічних конструкцій із дієсловами *не треба, не слід, не варто*.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: вживати конструкції з імперативом, з дієсловами *не треба, не слід, не варто*.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.
6. <https://vseosvita.ua/>
7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок самостійної роботи.

Наказовий спосіб (імператив) – виражає спонукання до дії у формі наказу, побажання, прохання чи поради. Наприклад: *Читай! Ходімо! Відпочивайте!*

Наказовий спосіб твориться від основи теперішнього часу. Для цього від **3-ї особи однини** (він, вона, воно *що робить?*) відкидаємо закінчення: *пиш(е), сид(ить), стан(е), співай(е), повір(ить)* – і до одержаної основи додаємо закінчення наказового способу.

Отже, в наказовому способі дієслова мають такі закінчення:

Число	Особа	Під наголосом та після збігу приголосних	В інших випадках
Однина	2-а (ти)	-и (<i>пиши, сиди, підкресли</i>)	, -ь (<i>стань, сядь, кинь</i>)
Множина	1-а (ми)	-імо (<i>пишімо, сидімо, підкреслімо</i>)	-мо, -ймо (<i>станьмо, сядьмо, киньмо, поставмо, розріжмо, повірмо</i>)
	2-а (ви)	-іть (<i>пишіть, сидіть, підкресліть</i>)	-те, -йте (<i>станьте, сядьте, киньте, поставте, розріжте, повірте</i>)

Завдання 1. Використовуючи дієслова, дайте відповіді на питання за зразком.

Зразок: - В аудиторії стало холодно. Можна закрити вікно? - Закривайте!

1. Можна зателефонувати від вас? - ...
2. Можна взяти ваш словник? - ...
3. Можна включити телевізор? - ...
4. Можна вас запитати? - ...
5. Можна подивитися ваші фотографії? - ...
6. Чи можна вас сфотографувати? - ...

Завдання 2. Утворіть форми наказового способу.

слухати, взяти, питати, вивчати, пояснювати, сказати, робити, відповідати, відкривати, класти, говорити, дивитися, писати, тримати, зустріти, зробити, брати, покласти, жити, йти, запитати, відкрити.

Завдання 3. Утворіть форми наказового способу

Згадувати, малювати, сидіти, говорити, сказати, допомогти, працювати, поставити, одягнути.

Завдання 4. Від поданих дієслів утворіть наказовий спосіб

дієслово	дієслово (ти)	дієслово (ви)
Робити	роби	робіть
Говорити		
Писати		
Читати		
Сидіти		
Відпочивати		
Їсти		
Економити		
Купувати		
Займатися		
Слухати		

□	Зверніть увагу:	<i>не + імператив НВ</i>
<p><i>Не читай(те) у ліжку!</i> <i>Не розмовляй(те) голосно!</i></p>		

● **Порівняйте:**

<i>імператив НВ/ДВ</i>	<i>не + імператив НВ</i>
Читай(те)! / Прочитай(те)!	Не читай(те)!
Слухай(те)! / Послухай(те)!	Не слухай(те)!

Пиши! Пишіть!/Напиши! Напишіть!	Не пиши! Не пишіть!
Розкажуй(те)! / Розкажи! Розкажіть!	Не розкажуй(те)!
Покажуй(те)! / Покажи! Покажіть!	Не покажуй(те)!
Давай (те)! / Дай(те)!	Не давай (те)!
Бери! Беріть! / Візьми! Візьміть!	Не бери! Не беріть!
Треба починати процес	Не треба починати процес
!! Але: Дивись, не забудь квитки! (не+ імператив ДВ) – попередження, застереження	

● **Порівняйте:**

<i>можна (Д.в.) + інфінітив ДВ</i>	<i>імператив НВ</i>
Можна <i>взяти</i> вашу ручку?	Будь ласка, <i>бери (беріть)</i> !
Можна (мені, нам) <i>вийти</i> ?	Будь ласка, <i>виходь(те)</i> !
Можна (мені, нам) <i>сісти</i> ?	Будь ласка, <i>сідай(те)</i> !

Завдання 5. Прочитайте текст, підкресліть дієслова. Як ви думаєте, чому тут вжиті дієслова в даній формі?

Поради викладача студентам

Уважно слухайте все, що говорить викладач, записуйте в зошит важливу інформацію. При читанні тексту виписуйте нові слова і дивіться їх значення в словнику, переводьте нові слова на рідну мову. Відповідайте голосно, зрозуміло. Вживайте тільки ті слова, які ви добре знаєте. Підбирайте цікаві приклади. Запитуйте, якщо не розумієте. Не розмовляйте на занятті, не користуйтеся телефонами під час заняття. Вдома повторюйте урок, вчіть нові слова, виконуйте домашні завдання, говорите один з одним українською.

Тема 7. Нобелівські лауреати в галузі медицини.

План.

Конструкції з непрямым об'єктом.

Прийменникове та безприйменникове керування дієслів.

Групи дієслів, які потребують певного відмінка з прийменником чи без нього.

Конструкції з прямим об'єктом при перехідних дієсловах, об'єкт при іменниках, утворених від перехідних дієслів.

Конструкції з об'єктом дії при неперехідних дієсловах.

Мета: вчити розрізняти конструкції з прямим об'єктом, з непрямым об'єктом, узагальнити знання про групи дієслів, які потребують певного відмінка з прийменником чи без нього, пояснити принципи прийменникового та безприйменникового керування дієслів

Здобувачі вищої освіти повинні знати: принципи вживання та особливості застосування конструкцій з прямим об'єктом, з непрямым

об'єктом, дієслів, які потребують певного відмінка з прийменником чи без нього, прийменникове та безприйменникове керування дієслів

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: вживати та використовувати конструкції з прямим об'єктом, з непрямим об'єктом, дієсловами, які потребують певного відмінка з прийменником чи без нього, прийменникове та безприйменникове керування дієслів

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.

2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.

3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.

4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.

5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vseosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Напрямок а) Куди він іде (їде)? до + Р.в.

Звідки він іде (їде)? з + Р.в.

Він іде **до** (≠з/із/зі) Києва Америки

Пекіна України

Китаю Англії

Ірану книгарні

магазину лікарні

- Порівняйте:

<i>Куди він іде (їде)?</i>	
Він іде у гуртожиток.	= Він їде до гуртожитку.
Він іде в лікарню.	= Він їде до лікарні.
Він іде на пошту	= Він їде до пошти.
у/в/на + Зн.в.	до +Р.в.

Завдання 1. Дайте відповідь на питання.

1. Куди ти їздив (а) відпочивати влітку?
2. Де люблять відпочивати студенти?
3. Звідки ви приїхали?
4. Де був твій друг вранці?
5. До кому ти ходив (а) в гості вчора ввечері?
6. Від кого ви прийшли?
7. У кого ти любиш бувати?
8. Де ти займаєшся днем?

9. До кого ти підеш в гості сьогодні ввечері?
10. Куди ти підеш завтра вранці?
11. Звідки приїхала твоя подруга?
12. Де ти жив (а) раніше?
13. У кого ви недавно були в гостях?
14. До кого пішла твоя сусідка?
15. Куди пішов твій друг?
16. Від кого прийшов додому сусід?
17. Де ти вчишся?
18. Куди ти любиш ходити в вихідні дні?
19. Де ти Зараз живеш? Куди ти ходиш кожен день?.

☐ Зверніть увагу:	<i>з/із або зі:</i>
<i>з/із</i> дому, <i>з/із</i> півдня, <i>з/із</i> заходу !! Але: зі скелі, зі сходу, зі сходів	

б) До кого (≠ від кого) він іде (їде)? до + Р.в. ≠ від + Р.в

Він іде *до* (≠*від*) брата, лікаря,
до (≠*від*) сестри, матері,
до (≠*від*) Марії,
до (≠*від*) друзів, подруг $\emptyset$

Завдання 2. *Напишіть речення за зразком.*

Зразок: Я - проспект Гагаріна, один: Я був на проспекті Гагаріна у одного. - Я ходив (їздив) на проспект Гагаріна до одного. - Я йду (їжу) з проспекту Гагаріна від одного.

Діана - Австралія, подруга: Діана була в Австралії у подруги. - Діана літала в Австралію до подруги. - Діана летіла (летить) з Австралії від подруги.

1. Том - Нью-Йорк, Вільям.
2. Іноземні студенти на поїзді - Київ, посол.
3. Маша - бабуся, лікарня.
4. Артем і Борис - аудиторія, викладач.
5. Ксюша - брат і сестра, Вінниця.
6. Я - стоматолог, кабінет № 53.
7. Дідусь - квартира № 27, сусід.
8. Він - кімната № 206, земляк.
9. Бабуся - доктор, поліклініка.
10. Спортсмени - стадіон, тренер.
11. Батько - фірма, директор.
12. Ми гуртожиток, староста групи.
13. Вона - п'ятнадцятий поверх, однокласниця.
14. Вони на пароплаві - Херсон, товариш.
15. Голя і Вова - будинок №5, однокласник.

● Порівняйте:

<i>ходив куди? до кого?</i>	<i>був де? у кого?</i>
-----------------------------	------------------------

Учора я <i>ходив</i> у лікарню.	Учора я <i>був</i> у лікарні.
<i>ходив у/в/на + Зн.в. =</i>	<i>був у/в/на +М.в.</i>
Ганна <i>ходила</i> до бібліотеки.	Ганна <i>була</i> в бібліотеці.
<i>ходив до + Р.в. =</i>	<i>був у/в/на +М.в.</i>
Ми <i>ходили</i> до друзів.	Ми <i>були</i> у друзів.
<i>ходив до + Р.в. =</i>	<i>був у +Р.в.</i>

Завдання 3. Дайте відповідь на питання, використовуючи слова в дужках.

1. Де були артисти? (Театр, режисер). 2. Куди літав Геннадій? (Канада, Джон). 3. Звідки пливе Ібрагім? (Марокко, сестра). 4. Куди йдуть викладачі? (Ректор, корпус №1). 5. Де був ректор? (Міністр, Київ). 6. Звідки пливе бізнесмен? (Друг, Сінгапур). 7. Куди ходив інженер? (Директор, кабінет). 8. Звідки їде Олександр? (Проспект Правди, брат). 9. Де був художник? (Виставка, друг). 10. Куди їде Наталя? (Офіс, чоловік). 11. Де була бабуся? (кабінет №11, лікар). 12. Звідки йде лист? (Батьківщина, батько і мати). 13. Куди ти поїдеш влітку? (Село, дідусь і бабуся. 14. Звідки йде Петя? (Дядько і тітка, вулиця Гончара). 15. Де були Марина і Даша? (День народження, однокурсник).

• Порівняйте:

<i>їздив куди? до кого?</i>	<i>був де? у кого?</i>
Учора я <i>їздив</i> у лікарню.	Учора я <i>був</i> у лікарні.
<i>їздив у/в/на + Зн.в. =</i>	<i>був у/в/на +М.в.</i>
Ганна <i>їздила</i> до бібліотеки.	Ганна <i>була</i> в бібліотеці.
<i>їздив до + Р.в. =</i>	<i>був у/в/на +М.в.</i>
Ми <i>їздили</i> до друзів.	Ми <i>були</i> у друзів.
<i>їздив до + Р.в. =</i>	<i>був у +Р.в.</i>

Завдання 4. Замість крапок вставте слова з дужок використовуючи прийменники В/У або НА.

1. Цей чоловік часто їздить .... .. він завжди читає газети (трамвай). 2. ... я їжджу рідко. Коли я їду ..., мені хочеться спати (автобус). 3. Інна боялася летіти .... Коли вона летіла ..., вона не дивилася на Землю (літак). 4. З Дніпропетровська до Києва Павло їхав .... Коли Павло їхав ..., він всю дорогу розмовляв з симпатичною дівчиною (поїзд). 5. Влітку ми часто плавали ... по річці. Ми плавали ..., розмовляли, згадували минуле, мріяли про майбутньому (човен). 6. У Києві та Харкові багато людей їздять .... Коли люди їдуть ..., вони читають книги, газети, журнали (метро). 7. Сьогодні на заняття Махмуд їхав .... Коли він їхав ..., він побачив красиву дівчину (тролейбус). 8. Я часто їжджу .... Коли я їду ... водії просять мене розповісти про мою батьківщину, про її природі і погоді (таксі). 9. Мій друг приїхав до мене .... Коли він їхав в ..., він подзвонив мені по телефону (маршрутка). 10. - На заняття ти ходиш пішки або їздиш ...

(транспорт)? - Іноді ходжу пішки, іноді їжджу ... (трамвай). - Що ти робиш, коли їдеш ... (трамвай)? - Нічого не роблю, просто дивлюся у вікно. 11. - Ви приїхали в Україна ... (поїзд) або прилетіли ... (літак)? - Ми прилетіли сюди (літак). - Коли ви ... (літак), вам було страшно? - Так, коли ми ... (літак), ми трохи боялися. 12. - Хто до тебе приїхав? - Брат. Він приїхав ... (поїзд)? - Ні, він приїхав ... (машина).

□ Зверніть увагу:	знайомий – із ким?
Я не знайомий із Тарасом. Ви знайомі з Ганною Петрівною?	

Завдання 5. Дайте відповідь на питання за зразком.

Зразок: – Ви знайомі з Оленою Олександрівною?

– Так, я знайомий із нею.

1. Ви знайомі з Володимиром? 2. Ти знайомий із Тамарою? 3. Твої друзі знайомі з Петром? 4. Вони знайомі з Олександром Вікторовичом? 5. Марія знайома з Петром та Вікторією? 6. Ольга знайома з тобою? 7. Подруги, викладач уже знайомий з вами? 8. Вони знайомі з професором?

♦ **Запам'ятайте** дієслова, що не вживаються без **-ся**.

Зверніть увагу на їхнє керування.

боятися	кого? чого?	боятися темряви
(за)сміятися	з кого? з чого?	сміятися з жарту
знущатися	з кого? з чого?	знущатися з тварин
посміхатися / посміхнутися	кому? чому? до кого?	посміхнутися до матері
гордитися	ким? чим?	гордитися успіхами
пишатися	ким? чим?	пишатися успіхами
поратися	де? з чим?	поратися в саду з полуницею
милуватися	ким? чим?	милуватися краєвидом
боротися	з ким? з чим? за що?	боротися з корупцією, боротися за перемогу
одружуватися / одружитися	з ким?	Андрій одружився з Оленою.
сподіватися	на кого? на що?	сподіватися на удачу
сумніватися	у кому? у чому?	сумніватися у своїх силах
запізнюватися / запізнитися	куди?	Учора я запізнився на урок.
стомлюватися / стомитися		Я працював кілька годин і дуже стомився.

здаватися / здатися	кому?	Мені здалося, що мати стомилася.
листуватися	з ким?	Я листуюся з Сашком.
стосуватися	кого? чого?	Ця справа мене не стосується.

Завдання 6. Задайте питання від підкреслених дієслів до додатків. Складіть з цими дієсловами власні приклади.

1. Мати пишається своєю дочкою. 2. Сашко добре ставиться до тварин. 3. Ми сподіваємося на підтримку. 4. Ми можемо погодитися з цим. 5. Студент сумнівається у своїх знаннях. 6. Марія боїться плавати. 7. Гарна дівчина посміхнулася до мене на вулиці. 8. Оксана давно не бачила матері, але листуємося.

◆ Запам'ятайте керування деяких дієслів:

(по)дякувати	кому? чому?	дякувати батькам
їхати	чим? на чому?	їхати поїздом, на поїзді
навчати / навчити	кого? чого?	навчати студентів, навчати мови
навчатись / навчитись	чого? у кого? де? + інфінітив	навчитись мужності у батька
вивчати / вивчити	що? де?	вивчати біологію в університеті
Учитись	де? чого? у кого?	учитись мови; учитись у школі; учитись у товаришів
записуватись / записатись	куди?	записатись у гурток
(з)радіти	кому? чому?	радіти друзям, подарунку
залучати / залучити	кого? до чого?	залучати дітей до праці
Чекати	кого? чого? на кого? на що?	чекати на весну, на друзів
(з)нехтувати	кого? що? ким? чим?	нехтувати батьковою порадою
уникати / уникнути	кого? чого?	уникати неприємної розмови
примушувати / примусити	кого? до чого? +інфінітив	примушувати дочку грати на піаніно

Завдання 7. Дайте відповідь на питання.

1. Про кого ти часто згадуєш? (моя сім'я)
2. Про що ти мрієш? (Ця поїздка на Кіпр)
3. Про кого турбуються батьки? (дочка син)
4. Про кого ти завжди думаєш? (Мої мати і дочка)

5. Про кого розповідали студенти? (Наші викладачі)
6. Про кого ви читали текст? (Економіст Семен Коваль)
7. Про що студенти сперечалися? (новий фільм)

- Порівняйте:

<i>Вчити що? (Зн.в.)</i>	<i>Вивчати що? (Зн.в.)</i>
слова, діалог, правило, дієслова, вірши	українську мову, хімію, фізику, математику
<i>Вчитися = навчитися де? (М.в.)</i>	
тут, у школі, у групі № 1, в інституті, в академії, в університеті, на підготовчому факультеті; добре ≠ погано	

Завдання 8. Замість крапок пишть дієслова *вчитися, навчатися, вчити, вивчати* у правильній формі.

1. Ви ... нові слова? 2. Як ти ... ? 3. Ваш товариш ще хворіє чи вже ... ? – Вона... . – Де вона ...? – Він ... в академії?. 4. Студент ... іноземну мову. 5. Як ... твоя сестра? 6. Вона ... правила. 7. Зранку я ... . 8. Студенти ... українську мову. 9. Вони ... погано. 10. Я працюю, а мої товариші ... . 11. Що студент ... ? – Я ... текст. 12. Твоя подруга мало ... ? 13. Товариші ... в університеті. 14. Студент ... в аудиторії 7 ? – Ні, студент ... в аудиторії 8.

□ **Зверніть увагу:** іменники жіночого роду на *-ка (мн. -ки)*: донька – доньок, студентка – студенток, спортсменка – спортсменок.

- Порівняйте:

<i>Любити</i>	<i>Кохати</i>
Я люблю молоко, чай, каву. Я люблю футбол, музику.	—
Я люблю батьківщину.	—
Я люблю маму, батьків, брата, цю дівчину.	Я кохаю маму, батьків, брата, цю дівчину.
Я люблю тебе (вас, його, її).	Я кохаю тебе (вас, його, її).

- **Зверніть увагу:** Займенник *свій, своя, своє, свої*

Це <u>мій</u> брат.	<u>Я</u> люблю <u>мого</u> брата.	= <u>Я</u> люблю <u>свого</u> брата.
Це <u>твій</u> брат?	<u>Ти</u> любиш <u>твого</u> брата?	= <u>Ти</u> любиш <u>свого</u> брата?
Це Самір. А це <u>його</u> брат.	Самір любить <u>його</u> брата.	= <u>Він</u> любить <u>свого</u> брата.
Це Дарина. А це <u>її</u> брат.	Дарина любить <u>її</u> брата.	= <u>Вона</u> любить <u>свого</u> брата.
Це <u>наш</u> брат.	<u>Ми</u> любимо <u>нашого</u> брата.	= <u>Ми</u> любимо <u>свого</u> брата.

Це <i>ваш</i> брат?	<u>Ви</u> любите <i>вашого</i> брата?	= <u>Ви</u> любите <i>свого</i> брата?
Це Том і Ніна. А це <i>їхній</i> брат.	Том і Ніна люблять <i>їхнього</i> брата.	= <u>Вони</u> люблять <i>свого</i> брата.

1. Самір і Джаміль – рідні брати. Самір любить *свого* брата. (= Самір любить Джаміля).

2. Ганна і Марина – подруги. Ганна не бачила вчора *свою* подругу. (= Ганна не бачила вчора Марину).

3. Антон, Марк, Сергій і Юрко – друзі. Юрко запрошує *своїх* друзів у гості. (= Юрко запрошує в гості Антона, Марка і Сергія).

Завдання 9. Поставте займенники у дужках в потрібний відмінок.

Я часто думаю ... (вона). Мій друг згадує ... (я). На лекції ми говорили ... (вони). Твій друг питав ... (ти). Увечері ми говорили ... (він). Мої батьки думають ... (я). Викладач запитував ... (ми)?

а) Непрямий об'єкт (про кого?/що?)

Про кого (про що) він розповідав?

Він розповідав *про свого* батька, *про свою* молодшу сестру, *про своїх* друзів, *про свою* групу, *про свій* інститут.

б) Непрямий об'єкт (у що?)

♦ **Запам'ятайте керування дієслова: грати в (у) що?**

У що він грає? Він грає **в** теніс, **у** хокей, **у** шахи.

• Порівняйте:

Грати у що? (Зн.в.) (спорт)	Грати на чому? (М.в.) (музичний інструмент)
Марат грає <u>у</u> футбол.	Іванко добре грає <u>на</u> гітарі.

Завдання 10. Розкрийте дужки.

Книга лежить ... (стіл). Студенти сидять ... (аудиторія). Словник лежить ... (шафа). Мій друг пише ... (дошка), а я пишу ... (зошит). Телефон лежить ... (сумка). Ми купує продукти ... (магазин). Мої речі лежать ... (чемодан). Студенти живуть ... (гуртожиток). Шафа стоїть ... (кут). Ми живемо ... (Одеса). Машина стоїть ... (міст). Фотографії висять ... (стіна). Квіти стоять ... (вікно). Студентки беруть книги ... (бібліотека). Вони вчаться ... (університет). Літом я буду відпочивати ... (море). Батько мого друга працює ... (банк). В неділю ми були ... (стадіон). Моя молодша сестра вчиться ... (школа). Діти грають ... (вулиця). Вчора ввечері ми були ... (концерт)

в) Непрямий об'єкт (на кого?)

На кого він схожий?

Він схожий **на** *свого* батька, дядька, тітку, дідуся, бабусю, **на** мене, **на** них.

- ◆ **Запам'ятайте:** Він схожий *на матір*.
- *На кого ти схожий? – Я схожий на свого батька.*
- *На кого схожа твоя сестра? – Вона схожа на бабусю.*
- *На кого схожий твій брат? – Мій брат трохи схожий на мене.*
- Самір і Джаміль – близнюки, тому
- вони дуже схожі *один на одного. на ко го?*
- Вони люблять *один одного. кого ?*
- Вони турбуються *один про одного. про ко го?*

МОДУЛЬ 4. Структурно-семантичні та функціональні особливості медичної термінології

Змістовий модуль 15. Термінологія у професійному спілкуванні.

Тема 1. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціалізована термінологія.

План.

Вираження об'єктних відношень.

Структура складного речення. Синонімія простих та складних речень.

Мета: ознайомити із принципами побудови простих та складних речень, вивчити особливості вживання конструкцій із об'єктними відношеннями, ознайомитися із особливостями функціонування медичної термінології.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: принципи побудови простих та складних речень, особливості вживання конструкцій із об'єктними відношеннями.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: будувати різні типи речень, вживати конструкцій із об'єктними відношеннями.

Література

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.
2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.
3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.
4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.
5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vseosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Синтаксис. Речення

Просте речення	Складне речення
має одну грам. основу (підмет і присудок)	складається з двох або більше частин, кожна з яких має граматичну основу (підмет

Мій брат <u>навчається</u> у школі. Максим <u>відвідав</u> товариша у лікарні. На вулиці <u>холодно</u> (<i>безсуб'єктне</i>).	Складносурядне (поєднує синтаксично)	Складнопірядне (поєднує синтаксично)
	Мені <u>подобаються</u> іноземні <u>мови</u> , а Тарас <u>любить</u> математику. На вулиці <u>холодно</u> , але ми <u>вирішили піти</u> на прогулянку.	<u>Я сьогодні не пішов</u> на заняття, тому що <u>захворів</u> . Коли <u>він повернувся</u> додому, <u>було вже</u> дуже <u>пізно</u> .

Грамаітична основа речення

Підмет і присудок – це головні члени двоскладного речення, що становлять його *грамаітичну основу*.

Підмет означає предмет, про який говориться в реченні, відповідає на питання *хто? що?* За способом вираження підмети поділяються на **проті** (*Учні вийшли на перерву. Почався дощ. Вона ще не приїхала.*) і **складені** (*Дехто з учнів не прийшов. Викладач із студентами пішли на екскурсію*).

Присудок означає, що говориться про предмет, і відповідає на питання *що робить предмет? що з ним робиться? який він є? хто/що він є?* Присудки бувають **проті** (*Учні вийшли на перерву. Почався дощ. Вона ще не приїхала*) і **складені** (*День був чудовий. Вона сьогодні сама не своя. Микола почав працювати*). Присудок може означати дію, стан, якість, ознаку, кількість, приналежність.

• Зверніть увагу на складений присудок:

два дієслова (друге обов'язково у формі *інфінітива*):

Вже пізно, я мушу іти.

Він хоче подивитися цей фільм.

Ганна любить відпочивати на природі.

повинен, згоден, радий, щасливий та ін. + інф.:

Радий буду вам допомогти!

Ви повинні повідомити батьків про збори. Ви готові відповісти на моє питання?

бути, ставати, називатися та ін. + Ор.в.:

Він є капітаном нашої збірної команди.

Василь буде юристом по закінченні університету. Я обов'язково стану викладачем.

Ти будеш сильним, коли підростеш.

1. Запам'ятайте:

□ Підмет і присудок грамаітично взаємозалежні. Присудок узгоджується у *множині* з підметом, вираженим сполученням іменника у *Н.в.* з іменником у *Ор.в.*: Брат із сестрою **повечеряли** разом. Порівняйте:

Я з Тарасом виконав роботу. Ми з Тарасом виконали роботу. Ми виконали роботу.

Тарас і я виконали роботу. Тарас виконав роботу зі мною.

□ Присудок узгоджується у множині або однині з підметом, вираженим кількісним числівником та іменником у Н.в. чи Р.в.: Шість чоловіків увійшли в автобус або Шість чоловіків увійшло в автобус.

□ Присудок узгоджується в однині з підметом, вираженим сполученням іменника із словами *багато, більшість, мало, меншість, чимало, частина, решта, кілька* тощо: Багато років минуло з того часу, як ми познайомилися.

Речення може бути особовим (є підмет чи він мається на увазі), наприклад: Я читаю книжку. У безособових реченнях немає підмета, і він не мається на увазі, наприклад: Мені треба читати.

Порівняйте:

Особові (повинен, повинна, повинне, повинні)	Безособові (потрібно, треба, необхідно, слід,
Студент <u>повинен</u> добре <u>підготуватися</u> до виступу. Я <u>повинна</u> <u>закінчити</u> цю роботу сьогодні.	<u>Студенту</u> <u>необхідно</u> добре <u>підготуватися</u> до виступу. <u>Мені</u> <u>треба</u> <u>закінчити</u> цю роботу сьогодні.
	Зверніть увагу: у цих реченнях немає підмета, а фактичний суб'єкт дії виражений іменником або особовим займенником у Д.в.

Найчастіше підмет (граматичний суб'єкт) співпадає з фактичним суб'єктом, але у деяких випадках фактичний суб'єкт стоїть у непрямому відмінку і не є підметом.

– **Зверніть увагу на суб'єкт:**

У мене є собака. – Хто/що у вас є? (підмет – *собака*), порівн.: У мене немає собаки (у цьому реченні немає підмета).

У мене болить голова. – Що у тебе болить?

Мені подобається Марійка. – Хто тобі подобається? (порівн.: Я люблю Марійку. – Кого ти любиш?)

Мені потрібна пані директорка. – Хто вам потрібний?

Мені потрібна фарба. – Що вам потрібно?

– **Зверніть увагу:** в односкладних реченнях відсутній один головний член (підмет або присудок). Ці речення зрозумілі й без другого головного члена (Тут продають газети. Допоможіть мені. Сьогодні тепло. Вже пізно.).

Другорядні члени речення

Означення називає ознаку предмета і відповідає на питання *який? чий? котрий? скількох? скільком? скількома?: Він вибрав чудовий подарунок (який подарунок?). Принесіть ваші зошити (чий зошити?). Настав час повертатися додому (який час?).*

Прикладка – різновид означення. Вона називає ознаку предмета і водночас (будучи виражена іменником) дає йому нову назву: *Сьогодні читатиме лекцію професор Іванов. Ми купили квитки на балет «Лебедине озеро».*

Додаток означає предмет і відповідає на питання непрямих відмінків:

Марина купила хліб-і молоко-(що?).--Про що він тобі розповів

(про що? кому?)?

Обставина вказує на місце, час, спосіб, мету, умову, причину дії і відповідає на питання *де? коли? як? для чого? за якої умови? чому?* та ін.: *Вони повернулися з відпустки. Ввечері приїхав батько. Я телефонував вам тричі.*

Завдання 1. *Доповніть речення.*

Вчора він не був на заняттях, тому що .... Вчора він не був на заняттях, тому що .... Ми вивчаємо українську мову півроку, тому що .... Ми добре говоримо українською, тому що .... Якщо завтра буде дощ, ... Якщо ти подзвониш мені, ... Я зустріну тебе на вулиці, якщо .... Якщо у вас немає цієї книги, ... Хоча вони недавно приїхали в Україну, ... Хоча дівчина не повторила номер свого телефону, ... Хоча моїй сестрі тільки 7 років, ... Хоча мій друг весь вечір вчив правило, ...

Завдання 2. *Вставте словосполучення і сполучні слова.*

Я не пам'ятаю, ... поклав ключі від машини. Студенти ще не знають, ... у них буде іспит. Я не знаю, ... звуть цю дівчину. ми ще не знаємо, ... будемо робити на канікулах. Я не розумію, ... ви говорите. Я не чув, ... ви сказали. Викладач хоче, ... студенти прочитали цю книгу. Скажіть, будь ласка, ... можна купити цей підручник? Повторіть, будь ласка. Ви не знаєте, ... фільм йде цього дня в кінотеатрі? Мій брат ще не знає, ... він поїде влітку. Я хочу, ... ти мені подзвонив.

Завдання 3. *Вставте потрібне словосполучення.*

Я хочу, ... ви подивилися цей фільм. Викладач хоче, ... студенти вивчили це правило. Я хочу, ... ти відповів на це питання. Ми хочемо, ... ви принесли цю книгу. Я хочу, ... ви пішли з нами в кіно завтра ввечері.

Завдання 4. *Вставте дієслово в потрібній формі.*

Батьки хочуть, щоб я ... в університет (прийти). Я хочу, щоб ви ... до нас ввечері (прийти). Я хочу, щоб мій друг ... мені завтра вранці (зателефонувати). Дівчина хоче, щоб подруга ... її (почекати). Мати хоче, щоб син ... теплий шарф (купити).

Завдання 5. *Замініть прості речення на речення із словосполученнями тому що і тому.*

Я не піду в театр. Я вже бачив цей спектакль. Студент не ви вчив правило. У нього боліла голова. Мій друг запізнився сьогодні на лекцію. Він пізно встав.

Вчора була гарна погода. Ми поїхали в ліс. У спортсмена болить рука. Він не буде грати в баскетбол.

Зверніть увагу на їхнє керування.

знущатися	з кого? з чого? над ким?	Заподіювати муки, страждання кому-небудь. – У дитинстві ми з братом часто знущалися один з одного.
оформлятися/ оформитися	куди? ким?	Виконуючи всі необхідні формальності, вступати куди-небудь. – Після закінчення університету він оформився на роботу до банку менеджером.
опанувувати/ опанувати	кого? що?	Навчатися користуватися чим-небудь. – Марина швидко опанувала комп'ютер.
видавати/ видати	кого? що?	Випускати в світ друковані твори. – У місті видають кілька газет і журналів.
(на)друкувати	кого? що?	<ul style="list-style-type: none"> • Випускати у світ, видавати. – У газеті надрукували мою статтю. • Відтворювати текст друкарською машинкою або на комп'ютері. – Секретар надрукувала наказ директора.
відобразити/ відобразити	кого? що? де?	Показувати кого-, що-небудь засобами слова, живопису, гри тощо. – У своїх віршах поет відобразив життя народу.
утверджувати/ утвердити	кого? що?	Робити міцним, непорушним. – Поет утвердив нові форми в літературі.
збагачувати/ збагатити	кого? що?	Робити кого-, що-небудь багатшим за складом або змістовнішим, досконалішим. – Поет збагатив літературу чудовими творами.
підносити/ піднести	кого? що?	Звеличувати, прославляти. – Своєю творчістю поет підніс українську літературу до світового рівня.

• **Порівняйте:**

Цінний	коштовний
Який має важливе значення. // Такий, яким дорожать. // Дуже потрібний, корисний. – Книжка з автографом автора – дуже цінний подарунок для мене.	Який має високу вартість; дуже цінний, дорогий (про предмети). – Переможці змагань отримують коштовні призи – комп'ютер, телевізор, відеокамеру тощо.
випувувати/ви купити	купувати/купи ти

Звільняти, визволяти кого- або що-небудь за гроші, плату. Художники збрали гроші й викупили Шевченка у поміщика.	Придбати за гроші. – Художник купив нові фарби.
---	--

Тема 2. Терміни-назви процесів життєдіяльності та функцій людського організму.

План.

Вираження атрибутивних та обставинних відношень.

Активні і пасивні дієприкметники.

Творення дієприкметників.

Словосполучення, що вживаються в спеціальній літературі студентів.

Мета: вивчити особливості побудови атрибутивних та обставинних відношень, вивчити принципи творення активних та пасивних дієприкметників.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: способи вираження атрибутивних та обставинних відношень; правила творення дієприкметників; необхідний лексичний мінімум із комунікативної теми.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: будувати та вирізняти конструкції із атрибутивними та обставинними відношеннями; утворювати активні і пасивні дієприкметники.

1. Вальченко І. В., Прилуцька Я. М. Ласкаво просимо!: навч. посібник з української мови для іноземних студентів: у 2-х ч. Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. Х.: ХНАМГ, 2011. Частина 1. 386 с. Частина 2. 305 с.

2. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.

3. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.

4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.

5. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

6. <https://vseosvita.ua/>

7. <https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Завдання 1. Замініть пряму мову непрямою.

а) Сестра запитала мене: «Де знаходиться університет?» Я запитав продавця: «Скільки коштує ця ручка?» Викладач запитав мене: «Як вас звати?» Друг запитав мене: «Ти підеш з нами в музей?» Ми запитали нову студентку: «Звідки ти приїхала?»

б) Брат запитав мене: «Ти вже дивився цей фільм?» Я запитав сестру: «Ти була вчора в театрі?» Викладач запитав нас: «Ви читали цю книгу?» Студент запитав викладача: «Завтра будуть заняття з української мови?» Викладач запитав мене: «Ви розумієте, що я кажу?» Знайомий запитав мене: «Ви давно приїхали до України?» Сестра запитала подругу: «Цікаво було в музеї?» Друг запитав мене: «Ти давно вивчаєш українську мову?» Подруга запитала мою

сестру: «Ти часто ходиш в кіно?» Студенти запитали викладача: «Ми правильно виконали завдання?»

в) Я сказав сестрі: «Я взяв у бібліотеці цікаву книгу». Студент написав батькам: «Я здав усі іспити». Я сказав друзові: «Ти повинен прочитати цю книгу». Він відповів мені: «Я вже читав її ». Викладач сказав студентам: «Ви можете взяти цей підручник у бібліотеці».

г) Марина сказала Петру: «Передайте, будь ласка, гроші за проїзд ». Викладач сказав студентам: «Вивчіть це правило». Сестра сказала мені: «Подивися цей фільм». Друг попросив мене: «Допоможи мені зробити це завдання».

Тема 3. Терміни-найменування захворювань, їх форм перебігу та ознак (симптомів, синдромів).

План.

Вираження причинно-наслідкових відношень.

Конструкції із заперечними займенниками та прислівниками для посилення заперечення

Мета: актуалізувати знання про займенник як частину мови, його значення, морфологічні ознаки і синтаксичну роль; ознайомити із заперечними займенниками; формувати вміння використовувати займенники для уникнення повторів слів; розпізнавати займенник як в усному, так і в писемному мовленні; влучно використовувати їх; актуалізувати знання з прислівника як лексико-граматичної групи слів; систематизувати відомості про граматичні та морфологічні ознаки прислівника, його лексичне значення, правопис, синтаксичну роль; формувати навички практичного застосування прислівників із значенням заперечення, правильного використання в усному й писемному мовленні; вивчити терміни на позначення захворювань, їхніх ознак, симптомів тощо.

Здобувачі вищої освіти повинні знати: способи вираження причинно-наслідкових відношень, особливості побудови означених конструкцій; питання, на які відповідають прислівники для посилення заперечення, значення та особливості вживання заперечних займенників; закономірності вживання прислівників із дієсловами; необхідний лексичний мінімум із комунікативної теми.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти: будувати та вирізняти конструкції із причинно-наслідковими відношеннями; змінювати заперечні займенники відповідно до особових; правильно вживати займенники як в усному, так і в писемному мовленні; ставити питання до прислівників із значенням заперечення; знаходити прислівники в реченні і будувати власні; використовувати терміни на позначення захворювань, їхніх ознак, симптомів

Література

1. Готуємося до клінічної практики (тексти для читання зі спеціальності): навчально-методичні матеріали. Уклад. Є. Ю. Бурнос, І. С. Левенок, Н. А. Пилипенко-Фріцак. Суми: Сумський державний університет, 2018. 106 с.

2. Жангазінова Р., Кусяк С. Українська мова для іноземців. Частина II. Морфологія: [навчально-методичний посібник для самостійної роботи іноземних студентів підготовчого відділення галузі знань 22 «Охорона здоров'я». Львів: Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2019. 118 с.

3. Мазурик Д. Українська мова для іноземців. Крок за кроком: підручник. Харків: Фоліо, 2017. 288 с.

4. Мацюк Г. Р. Українська мова. Практичний курс для іноземців: навчальний посібник. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2017. 195 с.

5. Палінська О., Туркевич О. Крок-1 (рівень А1-А2). Українська мова як іноземна: книга для студента. Львів: Артос, 2011. 100 с.

6. Пам'ятка майбутньому лікарю: навчально-методичні матеріали з української мови / укладачі: С. Ю. Бурнос, Н. А. Німенко, Н. А. Пилипенко-Фріцак. Суми: Сумський державний університет, 2020. 134 с.

7. Силка А. А. Українська мова як мова професійного навчання: навчальний посібник для іноземних студентів медичного профілю (з англійською мовою навчання). Суми: Сумський державний університет, 2016. 129 с.

<https://vseosvita.ua/>

<https://www.ukrainianlessons.com/>

Практичний блок для самостійної роботи.

Заперечні та неозначені займенники

- Порівняйте:

-небудь	-сь	де-
<i>Хто-не будь</i> знає відповідь на моє питання? Дай мені <i>що-не будь</i> почитати.	<i>Хтось</i> постукав у двері. Він <i>щось</i> сказав, але так тихо, що я нічого не почув.	<i>Дехто</i> з вас погано написав цю роботу. Я тобі <i>де-що</i> принесла.
Неможливо конкретизувати предмет, особу або це неважливо.	Мовець називає невідомі, але реальні факти або він не має чіткого уявлення про предмет.	Мовець свідомо не конкретизує предмет розмови або йдеться про невизначену кількість.

♦ **Запам'ятайте:** неозначені і заперечні займенники відмінюються лише в основній частині, наприклад: *хтось, когось, комусь, кимсь* (*кимось*), на *комусь*; *щось, чогось, чомусь, чимсь* (*чимось*), на *чомусь*; *чийсь, чийогось, чийомусь, чиймсь* (*чиймось*), на *чийомусь* (*чиємусь, чиймсь*); *дехто, декого, декому, деким, де* на *кому* (*де* на *кім, на декому*); *абихто, абикого, абикому, абиким, аби* на *кому*; *ніхто, нікого, нікому, ніким, ні* на *кому* (*ні* на *кім*); *нічий, нічийого, нічийому* (*нічийму*), *нічийм, ні* на *чийому* (*чийму, чийм*) і т. п.

Зверніть увагу:

1. У неозначених займенниках префікси *казна-, хтозна-, будь-* та суфікс *-небудь* пишуться через дефіс: *казна-хто, хтозна-що, будь-який, чий-небудь* (! *але: хтозна для кого, будь про кого, аби за що, де на чому*).

2. Заперечні займенники з *ні-* пишуться разом: *ніщо, нікого, нічий* (! *але: ні для чого, ні до кого, ні в чиєм*).

3. Запам'ятайте місце наголосу та написання деяких займенників: *хто-не́будь, ка́зна-що, де́хто, бо́на-що*.

Завдання 1. Поставте замість крапок заперечні займенники *ніщо, нічий, ніякої, ніхто* у потрібній формі.

- 1) У цю ніч ... на кораблі не спав.
- 2) Тепер ... не нагадувало мені про минуле.
- 3) Я ... не хотів, я ... не думав і ... не шкодував.
- 4) ... відповідь не був правильним.
- 5) Повернутися додому не було ... можливості.
- 6) Я не хочу засмучувати вас ...

Завдання 2. Замініть вказівні та присвійні займенники заперечними за зразком.

Зразок: Це його не лякає. - Ніщо його не лякає.

- 1) Він не забув цього.
- 2) Вони не знають про це.
- 3) Ці ліки не допомагали.
- 4) Вона незадоволена на вашою роботою.
- 5) Він не може впоратися з цим завданням.
- 6) Ці труднощі нас не зупинять.
- 7) Він не згоден з цими аргументами.
- 8) Він не слухав наших порад.
- 9) Ти не звернув уваги на це.
- 10) Вона не відповідала на мої запитання

□ Зверніть увагу:

□ ніхто (ніщо, ніякий, нічий ...) +
□ не + дієсл./ прикметник
Мене <i>ніхто</i> не розуміє.
Він <i>ні</i> на що не здатний.

Завдання 3. Замініть позитивні конструкції негативними.

Зразок: Всі забули про це. - Ніхто не забув про це.

- 1) Всіх зацікавило це питання.
- 2) Брат всім розповів про свою подорож.
- 3) ідвідувачі про все розпитували.
- 4) Увійшовши привітався з усіма.
- 5) Він у всіх питав дорогу.
- 6) Брат купив квитки в театр для всіх.

Зразок: Всі студенти нашої групи здали іспит на «відмінно». - Ніхто зі студентів нашої групи не здав іспит на «відмінно».

- 1) Усі присутні підтримали цю пропозицію.
- 2) Всі пасажери вийшли з вагона.
- 3) Він радився з усіма товаришами.
- 4) Він звертався за допомогою до всіх викладачів.

• **Порівняйте** місце наголосу:

нічого не сказав	ні чого було сказати (= не було що сказати)
нікому не казати	ні кому казати (= нема кому казати).
Заперечний займенник із наголосом на твірному слові вимагає заперечної частки не .	займенник із наголосом на префіксі ні – поєднується з часткою не .

Завдання 4. Замініть складні речення простими реченнями з займенниками **нікого** або **нічого**.

Зразок: *Немає людини, від якого я міг би отримувати листи.* - Мені нема нікого від кого я міг би отримувати листи.

1) У мене немає, що подарувати йому на пам'ять. 2) Немає, у що звернути книгу. 3) Немає людини, у кого можна було б дізнатися дорогу. 4) Немає чим зайнятися. 5) Немає похвалити цього студента. 6) Немає людей, яких нам потрібно було б чекати. 7) Немає людини, якій можна було б доручити цю справу.

Запам'ятайте вислови із займенником *інший*:

- Декан був зайнятий, тому попросив нас прийти **іншим разом**.
- Після армії старший брат **став зо всім іншим**. Він став більше шанувати час, **по-іншому дивиться** на життя, більше шанує батьків. **Іншими слова ми**, він подорослішав і посерйознішав.
- Тарас сидить цілими днями за комп'ютером і не **підкується** ні **про що інше**.
- Дівчата продовжують голосно розмовляти, сміятися і **не звертають уваги на інших**.

Прислівник

Прислівники – незмінна частина мови. Типові суфікси прислівників: **-о, -е, -ому, -и, -і** (*холодно, добре, по-іншому, по-людськи, пішки, вранці*).

□ **Зверніть увагу на групи прислівників за значенням:**

Значення	Питання	Приклади
Ознака дії	<i>Як? Яким способом?</i>	добре, зручно, тихо, холодно, разом, позимовому, безустанку, вголос, впору, поволі, наспіх
	<i>Якою мірою? Як багато?</i>	удвічі, утричі, дотла, трохи, ледве, значно, нестерпно, ущент, вкрай, вволю, насилу
	<i>Де? Куди'? Звідки?</i>	вдома, додому, внизу, вгорі, праворуч, ліворуч, здалеку, зверху, знизу, назад, назустріч, додолу, знадвору
	<i>Коли'? Відколи? Доки?</i>	сьогодні, вчора, позавчора, ввечері, вночі, торік, завжди, відтоді, донині, запівніч, спочатку, потім, насамкінець, взимку
	<i>Чому? З якої причини?</i>	зозла, зопалу, спересердя, чогось, чомусь, мимоволі, спросоння, внаслідок
	<i>Для чого? З якою метою?</i>	навмисне, наперекір, нащо, навіщо

Ознака іншої ознаки	Як багато? Якою мірою?	дуже, надзвичайно, ледве, трохи, удвічі
Ознака предмета	Який? Яка? Яке'?' Які?	(розмова) наодинці, віч-на-віч, (кава) по-варшавському

Утворення і правопис деяких прислівників

Способи творення прислівників різні.

1. Префіксальний: *коли* – *будь-коли*; *гарно* – *прегарно*; *достатньо* – *недостатньо*.
2. Суфіксальний: *вірно* – *вірненько*; *три* – *тричі*.
3. Префіксально-суфіксальний: *низ* – *знизу*; *наш* – *по-нашому*; *лівий* – *зліва*.
4. Перехід з інших частин мови: *жаль* (ім.) – *жаль* (присл.); *школа* (ім.) – *школа* (присл.).
5. Складання однакових або протилежних за значенням слів: *ледве-ледве*; *тишком-нишком*; *більш-менш*.
6. Злиття основ слів: *босі ноги* – *босоніж*; *пан і брат* – *запанібрата*; *ходить мимо* – *мимохідь*; *ціла доба* – *цілодобово*.

Більшість прислівників утворилася від прикметників (теплий – *тепло*, холодний – *холодно*, темний – *темно*, солоний – *солono*) та іменників (початок – *спочатку*, верх – *зверху*, день – *удень*).

Разом пишемо прислівники: *вперше, напочатку, напам'ять, внічию, влітку, взимку, восени, внизу, угорі, востаннє, зліва, справа, ззаду, наліво, направо, навколо, завчасно, увечері, вдень, уночі, опівночі, вранці, зранку, щоранку, щодня, надворі, назустріч, спросоння, чимдуж, босоніж, абихто, деколи, чимало, позаочі* тощо.

Через дефіс пишемо прислівники з префіксом *по-* (по-святковому, по-українськи, по-моєму, по-перше, по-друге тощо) таті, що утворені злиттям основ (*будь-куди, хтозна-скільки, де-небудь, так-то, зроду-віку, рано-вранці, біль-менш, тишком-нишком, часто-густо, віч-на-віч, де-не-де* та ін).

□ Розрізняйте:

Прислівник <i>далі</i>	Прикметник <i>дальше</i> (<i>дальший, дальша, дальші</i>)
Він не хотів <i>далі</i> дивитися цей фільм.	<i>Дальше</i> вивчення цього питання потребує часу.

□ **Зверніть увагу:** прислівники можуть вживатися із суф. суб'єктивної оцінки *-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-: тихесенько, низенько, близенько, раненько, тонісінько*.

Завдання 5. Вставте прислівники.

Чоловік, що йшов ..., раптом обернувся. Вона спустилася ... сходами. Він підняв голову і подивився ... .. було дуже холодно але, ... ж було тепло і затишно. Я ... ходжу в бібліотеку. Я ... ходжу в театр, так як у мене немає часу. Я був в університеті ... Я ... допомагаю друзям. ... я читаю книгу. Я прокидаюсь рано ... . я встаю рано, але ... я встав пізно.

□ **Зверніть увагу:**

<i>Ніде, нікуди, ніколи + не + дієслово</i>
<i>Я нікуди не піду ввечері.</i>
<i>Максим ніде не може знайти паспорт.</i>

• **Порівняйте** місце наголосу:

<i>нікуди <u>не</u> ходив</i>	<i>ні куди <u>піти</u> (= немає місця, куди піти)</i>
<i><u>ніде</u> не відпочивав -</i>	<i>ні де відпочити (= нема місця, де відпочити).</i>
Прислівник із наголосом на твірному слові вимагає заперечної частки не .	Прислівник із наголосом на префіксі ні - поєднується з часткою не .

Завдання 6. Дайте відповідь на питання, використовуючи прислівники.

Як викладач пояснює нову тему? Як студенти відповідають? Як студенти слухають викладача? Як ми читаємо текст? Як він відповідає? Як ви говорите українською? Як ти читаєш українською? Коли ви снідаєте? Коли ви вчите нові слова? Де знаходиться театр (музей, бібліотека, університет, гуртожиток)?